

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
katedra hudební výchovy

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Hodina zpěvu autorské dvojice Zdeněk Svěrák a Jaroslav Uhlíř a její
didaktické využití

TV show Singing Lessons of author partners Zdeněk Svěrák and Jaroslav
Uhlíř and it's didactic utilization

Bc. Marie Matějková

Vedoucí práce: PhDr. Petra Bělohlávková, Ph.D.

Studijní program: Učitelství pro střední školy

Studijní obor: Český jazyk – Hudební výchova

2022

Odevzdáním této diplomové práce na téma *Hodina zpěvu autorské dvojice Zdeněk Svěrák a Jaroslav Uhlíř a její didaktické využití* potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

11. 7. 2022 v Bílém Potoce

Děkuji PhDr. Petře Bělohávkové, Ph.D. za pomoc při zpracování této diplomové práce, za cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích.

ABSTRAKT

Tato diplomová práce je zaměřena na didaktické využití televizního pořadu *Hodina zpěvu* autorské dvojice Zdeněk Svěrák a Jaroslav Uhlíř. První část práce se zabývá samotným pořadem, stručným popisem jednotlivých dílů a jeho tvůrci, ve druhé části jsou pak představeny pracovní listy a další materiály vhodné pro výuku prezenční i distanční. Konkrétní díly pořadu jsou vybrány podle dostupnosti na internetových stránkách České televize. Pracovní listy se zaměřují na rozvíjení vokálních, instrumentálních, hudebně-pohybových i poslechových činností.

KLÍČOVÁ SLOVA

Zdeněk Svěrák, Jaroslav Uhlíř, *Hodina zpěvu*, popis pořadu, vývoj pořadu, pracovní listy

ABSTRACT

This diploma thesis is focused on the didactic use of the TV programme *Hodina zpěvu* authored by Zdeněk Svěrák and Jaroslav Uhlíř. The first part of the thesis deals with the programme itself, a brief description of individual episodes and with its authors, whereas in the second part worksheets and other materials suitable for both face-to-face and distance learning are presented. The particular episodes of the programme are chosen based on the availability on the *Česká televize* website. The didactic materials focus on the development of vocal, instrumental, musical-motoric and listening activities.

KEYWORDS

Zdeněk Svěrák, Jaroslav Uhlíř, TV show Singing Lessons, description of TV show, evolution of TV show, worksheets

Obsah

Úvod	9
1 Autoři televizního pořadu <i>Hodina zpěvu</i>	11
1.1 Zdeněk Svěrák	11
1.2 Jaroslav Uhlíř	14
1.3 Spolupráce autorů	16
2 Televizní pořad <i>Hodina zpěvu</i>	19
3 Stručný popis jednotlivých dílů	22
3.1 Nultá <i>Hodina zpěvu</i> (1988)	22
3.2 První <i>Hodina zpěvu</i> (1989)	23
3.3 Druhá <i>Hodina zpěvu</i> (1990)	24
3.4 Třetí <i>Hodina zpěvu</i> (1991)	24
3.5 Čtvrtá <i>Hodina zpěvu</i> (1992)	25
3.6 Pátá <i>Hodina zpěvu</i> (1993)	26
3.7 Šestá <i>Hodina zpěvu</i> (1994)	26
3.8 <i>Hodina zpěvu</i> , díl osmý (1995)	27
3.9 <i>Hodina zpěvu</i> , díl devátý (1996)	28
3.10 <i>Hodina zpěvu</i> , díl desátý (1997)	29
3.11 <i>Hodina zpěvu</i> , díl jedenáctý (1998)	30
3.12 <i>Hodina zpěvu</i> , díl dvanáctý (1999)	30
3.13 <i>Hodina zpěvu</i> , díl třináctý (2000)	31
3.14 <i>Hodina zpěvu</i> , díl patnáctý (2002)	32
3.15 <i>Hodina zpěvu</i> , díl šestnáctý (2003)	33
3.16 <i>Hodina zpěvu</i> , díl sedmnáctý (2004)	33
3.17 <i>Hodina zpěvu</i> , díl osmnáctý (2005)	34

3.18	<i>Hodina zpěvu</i> , díl devatenáctý (2006).....	35
3.19	<i>Hodina zpěvu</i> , díl dvacátý devátý (2016).....	36
4	Výběr děl, jejich popis s doplňujícím komentářem a možnosti didaktického využití	38
4.1	<i>Hodina zpěvu</i> , rok 2001	39
4.1.1	Pracovní list k <i>Hodině zpěvu</i> roku 2001	42
4.2	<i>Hodina zpěvu</i> , rok 2007	44
4.2.1	Pracovní list k <i>Hodině zpěvu</i> roku 2007	46
4.3	<i>Hodina zpěvu</i> , rok 2008	48
4.3.1	Pracovní list k <i>Hodině zpěvu</i> roku 2008	51
4.4	<i>Hodina zpěvu</i> , rok 2009	54
4.4.1	Pracovní list k <i>Hodině zpěvu</i> roku 2009	57
4.5	<i>Hodina zpěvu</i> , rok 2010	59
4.5.1	Pracovní list k <i>Hodině zpěvu</i> roku 2010	62
4.6	<i>Hodina zpěvu</i> , rok 2011	64
4.6.1	Pracovní list k <i>Hodině zpěvu</i> roku 2011	68
4.7	<i>Hodina zpěvu</i> , rok 2012	70
4.7.1	Pracovní list k <i>Hodině zpěvu</i> roku 2012	74
4.8	<i>Hodina zpěvu</i> , rok 2013	76
4.8.1	Pracovní list k <i>Hodině zpěvu</i> 2013	80
4.9	<i>Hodina zpěvu</i> , rok 2014	82
4.9.1	Pracovní list k <i>Hodině zpěvu</i> roku 2014	85
4.10	<i>Hodina zpěvu</i> , rok 2015	87
4.10.1	Pracovní list k <i>Hodině zpěvu</i> roku 2015	90
4.11	<i>Hodina zpěvu</i> , rok 2017	92
4.11.1	Pracovní list k <i>Hodině zpěvu</i> roku 2017	95

Závěr.....	96
Seznam použitých informačních zdrojů	99
Prameny	99
Použitá literatura.....	102
Elektronické zdroje.....	102

Úvod

Jako téma své diplomové práce jsem si vybrala televizní pořad *Hodina zpěvu* Zdeňka Svěráka a Jaroslava Uhlíře, protože jsem na písních této autorské dvojice vyrůstala a mým životem mě doprovází dodnes. Už texty jednotlivých písní pro mě mají velký význam, především proto, že jejich autor do nich vkládal podobné životní hodnoty svobody, pracovitosti, zodpovědnosti a radosti ze života, které mi vštěpovali i mí rodiče. Když jsem během základní školní docházky docházela na hodiny klavíru do základní umělecké školy, první písně mého vlastního hraní byly rovněž písně dvojice S&U. Blíže jsem se tedy seznámila i s hudebních stránkou těchto malých forem. I při své pedagogické praxi jsem zjistila, že stále sahám pro tyto osvědčené písně, které děti baví, mají z nich radost a zároveň si z nich mají vždy co odnést. Nemalou součástí tvořila při rozhodování o tématu i osobnost Zdeňka Svěráka, kterého jsem vždy velice obdivovala a chtěla jsem se hlouběji ponořit do jedné z jeho umělecké profese. Volba tématu práce byla ovlivněna i pandemickou situací v letech 2020–2021, kdy byla většina škol v různé míře uzavřená a výuka, včetně hudební výchovy, probíhala distančně.

O pořadu *Hodina zpěvu* nebyla dosud sepsána žádná práce ani publikace, považuji tedy svou volbu z tohoto hlediska za přínosnou. V roce 2019 vznikl pouze hodinový dokument České televize *Svěrák a Uhlíř – padesát let spolu*, který reflektoval společnou tvorbu autorů a jejich výroční koncert s názvem *Trvalky* v O2 areně v říjnu roku 2017. Neexistuje ani mnoho publikací o samotných autorech. Spisovatelka Dana Čermáková vytvořila publikaci *Fenomén Zdeněk Svěrák*, která popisuje všechny oblasti umělecké tvorby jmenovaného autora. O Jaroslavu Uhlířovi dosud žádná ucelená publikace nevyšla.

Ve své práci bych chtěla uvést ucelený přehled společné hudební tvorby Zdeňka Svěráka a Jaroslava Uhlíře v době, kdy vycházel pořad *Hodina zpěvu* a zmapovat vývoj tohoto pořadu. Také bych se chtěla hlouběji zaměřit na díly, které jsou dostupné veřejnosti na webu České televize, a vytvořit k nim pracovní listy, které by mohli využít učitelé pro případnou distanční výuku.

Cílem této práce je ukázat, jak rozsáhlá společná tvorba autorů je, jak lze se kterými písněmi pracovat a poskytnout možnost využití pracovních listů pro rozvíjení nejen hudebních dovedností a zkušeností žáků prvního stupně základních škol.

V jednotlivých kapitolách nejprve představím oba autory, dále obecně popíšu pořad *Hodina zpěvu*. V další části práce budu stručně představovat a popisovat jednotlivé díly pořadu, vybrané díly pak rozeberu detailněji a součástí hlubších rozborů budou pracovní listy, které budou moci sloužit pro výuku hudební výchovy na základních školách.

1 Autoři televizního pořadu *Hodina zpěvu*

1.1 Zdeněk Svěrák

Zdeněk Svěrák se narodil 28. 3. 1936 v Praze. Po základní škole vystudoval gymnázium a učitelství českého jazyka a literatury na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy. Krátce se svému povolání věnoval ve městě Žatec, záhy však využil nabídky svého přítele Miloně Čepelky a odešel pracovat do Československého rozhlasu zpět do Prahy (1962).¹

Zde se v roce 1963 setkává s Jaroslavem Uhlířem a zahajují tak svou celoživotní spolupráci. Od tohoto roku do současnosti spolu vytvořili přes 400 písní převážně pro děti. Nejdříve vznikaly písně neorganizovaně, v letech 1988–2017 byly již každoročně uváděny v pořadu *Hodina zpěvu*.

Československý rozhlas nebyl pro Zdeňka Svěráka startem pouze ve spolupráci s Jaroslavem Uhlířem, ale také zde vznikla postava Járy Cimrmana (1966), která umělce též doprovází až do současnosti. První zmínky o této smyšlené postavě, jejíž život humorným způsobem reflektuje dobu za vlády císaře Františka Josefa I. (a zároveň problémy soudobé), proběhly v rozhlasovém pořadu *Vinárna U Pavouka* v roce 1967.² Na příbězích o Járovi Cimrmanovi pracoval nejprve s Jiřím Šebánkem a Karlem Velebným. V témže roce vzniklo Divadlo Járy Cimrmana, které působilo v Malostranské besedě. První představení (hra *Akt*) proběhlo 6. 10. 1967.³ Po dvou divadelních sezonách Jiří Šebánek a Karel Velebný z divadla odešli a hlavními tvůrci příběhů o Cimrmanovi se stali Zdeněk Svěrák s Ladislavem Smoljakem, který byl, stejně jako Jaroslav Uhlíř, Svěrákovým celoživotním autorským partnerem. Společně pro Divadlo Járy Cimrmana napsali 15 her, které se těší neustálému diváckému úspěchu. Nejznámějšími jsou například hry *Akt* (1967), *Vražda v salónním coupé* (1970), *Dobytí severního pólu* (1985) nebo *České*

¹ Český rozhlas (nedatováno). Zdeněk Svěrák [online; cit. 2022-06-15]. Dostupné z WWW: <https://portal.rozhlas.cz/zdenek-sverak-7972019>

² Tamtéž.

³ ČERMÁKOVÁ, D. *Génius Zdeněk Svěrák*, Praha: Imagination of people, 2009, s. 29, ISBN 978-80-904214-4-8.

nebe (2008). Divadlo Jára Cimrmana sídlí od roku 1995 v Praze na Žižkově ve Štítného ulici.⁴

Další velkou kapitolou Svěrákova tvůrčího života jsou filmové scénáře a herectví. Prvním filmovým počinem Zdeňka Svěráka byl amatérský film *Sněží*, ke kterému napsal scénář a také v něm účinkoval. Film byl natočen na počátku 60. let v okolí Žatce, kde tehdy působil Svěrák jako učitel. První filmovou roli měl Svěrák v Menzelových⁵ *Skřiváncích na niti* (1969), kteří se kvůli politické situaci až do revoluce v roce 1989 nesměli promítat ani vysílat. V roce 1974 byl natočen film *Jáchyme, hod' ho do stroje*. Na tomto filmu se scénáristicky podílel Zdeněk Svěrák s Ladislavem Uhlířem, režie se ujal Oldřich Lipský. Autoři zde převedli cimrmanovský humor na plátno, a to mělo velký úspěch.⁶ Podobný model tvorby, kdy Svěrák se Smoljakem spolupracují na scénáři a režisérem se stává Oldřich Lipský, Jiří Menzel nebo se jím stává sám Smoljak, uplatnili autoři v mnoha dalších filmech, například *Na samotě u lesa* (1976), *Marečku, podejte mi pero* (1976), *Vrchní, prchni* (1980) nebo *Vesničko má středisková* (1985). Ve většině jmenovaných filmů si Svěrák i Smoljak sami zahráli.⁷

Samostatně napsal Zdeněk Svěrák scénáře k filmům *Jako jed* (1985), *Co je Vám doktore* (1986). V prvním jmenovaném si zahrál Svěrák hlavní roli. Po Sametové revoluci pokračoval jako samostatný scénárista a spolu se svým synem režisérem Janem Svěrákem vytvořili velmi úspěšnou autorskou dvojici. Jejich společné filmy jsou úspěšné nejen divácky, ale i u filmové kritiky. Největším úspěchem bylo získání ocenění americké Akademie filmových věd a umění Oscar za nejlepší cizojazyčný film pro film *Kolja*

⁴ ŠVANDA, František, Jana RUMLENOVÁ a Miroslav ČVANČARA. Historie budovy ve Štítného ulici 520/5. *Žižkovské divadlo Jára Cimrmana* [online]. Praha: Zpravodaj Klubu přátel Žižkova č. 26, 2021 [cit. 2022-06-15]. Dostupné z: <https://zdjc.cz/cs/history/co-dodat/>

⁵ Režisér Jiří Menzel.

⁶ ČERMÁKOVÁ, D. *Génius Zdeněk Svěrák*, Praha: Imagination of people, 2009, s. 69, ISBN 978-80-904214-4-8.

⁷ ČERMÁKOVÁ, D. *Génius Zdeněk Svěrák*, Praha: Imagination of people, 2009, s. 71-84, ISBN 978-80-904214-4-8.

(1996), ve kterém si Zdeněk Svěrák zahrál hlavní roli.⁸ Dalšími společnými filmy Zdeňka a Jana Svěrákových byly například: *Obecná škola* (1991), *Tmavomodrý svět* (2001), *Vratné lahve* (2007), *Kuky se vrací* (2010), *Tři bratři* (2014) a nyní poslední *Betlémské světlo* (2022).⁹

Kromě psaní filmových scénářů se Zdeněk Svěrák věnuje i psaní povídek. Dodnes vydal tři povídkové knihy pojmenované *Povídky* (2008), *Nové povídky* (2011), *Povídky a jedna báseň* (2021)¹⁰.

⁸ ČERMÁKOVÁ, D. *Génius Zdeněk Svěrák*, Praha: Imagination of people, 2009, s. 99-102, ISBN 978-80-904214-4-8.

⁹ Česko-Slovenská filmová databáze (nedatováno). Zdeněk Svěrák [online; cit. 2022-06-15]. Dostupné z WWW: <https://www.csfd.cz/tvurce/946-zdenek-sverak/prehled/>

¹⁰ Databáze knih (nedatováno). Zdeněk Svěrák [online; cit. 2022-06-15]. Dostupné z WWW: <https://www.databazeknih.cz/vydane-knihy/zdenek-sverak-229?orderBy=&filtr=&id=2>

1.2 Jaroslav Uhlíř

Jaroslav Uhlíř je český hudební skladatel, převážně se věnuje populární hudbě a tvorbě pro děti. Narodil se 14. 9. 1945 v Praze na Žižkově v Bořivojově ulici. V dětství byl členem rozhlasového sboru Bohumila Kulínského. Hudební vzdělání nabyt až po roce 1977, kdy vystudoval kurz pro pracující na Lidové konzervatoři¹¹ v Praze, dnes je na tomto místě Konzervatoř a Vyšší odborná škola Jaroslava Ježka.

Během své vojenské služby vyhrál v armádní soutěži umělecké tvořivosti (ASUT) hlavní cenu za zkomponování písně *Utři si slzu*. To mu vyneslo první úspěchy. Již v raných letech se však věnoval práci na svých kapelách, později byl členem kapely Mour, působil v hudební skupině Faraon, která doprovázela také zpěvačku Evu Pilarovou.

S textařem a moderátorem Karlem Šípem vytvořil zábavnou dvojici a společně uváděli televizní estrádní pořad *Galasuperšou*, který měl hodinovou stopáž. Tento pořad vyústil do dalšího televizního pořadu *Hitšarada*, který byl měsíčně vysílán na Československé televizi v rámci sekce Televizní klub mladých mezi lety 1977–1986, celkem bylo odvysíláno 100 dílů.¹²

Dvojice Jaroslav Uhlíř a Karel Šíp pokračovala ve své tvorbě zábavních pořadů i po revoluci, televizní pořad nesl název *Šarada* a byl založen na podobných principech jako pořady předchozí.

Během šedesátých let se Jaroslav Uhlíř seznámil s textařem a spisovatelem Zdeňkem Svěrákem. Jejich občasná spolupráce vyústila v pravidelnou spolupráci na televizním pořadu pro děti *Hodina zpěvu*.

Jaroslav Uhlíř se z velké části věnoval také komponování filmové hudby. Do jeho tvorby nepatří pouze pohádkové melodie, mezi kterými je nutné zmínit například pohádky *Tři veteráni* (1983), *S čerty nejsou žerty* (1984) nebo *Lotrando a Zubejda* (1996), ale také

¹¹ Konzervatoř Jaroslava Ježka (nedatováno). Současnost a historie [online; cit. 2022-04-01]. Dostupné z WWW: <https://www.kjj.cz/new2018/konzervator/soucasnost-a-historie>

¹² Česko-Slovenská filmová databáze (nedatováno). Hitšarada [online; cit. 2022-04-01]. Dostupné z WWW: <https://www.csfd.cz/film/276479-hitsarada/prehled/>

filmy pro dospělého diváka a mezi nimi například *Vrchní, prchni!* (1980) nebo *Jak básníci neztrácejí naději* (2004).¹³

Za svůj dosavadní život složil přibližně 700 písní. U ikonických spoluprací s Karlem Šípem a Zdeňkem Svěrákem vychází asi 100 písní na prvního textaře a 400 na druhého.

K 60. narozeninám Jaroslava Uhlíře byl uspořádán koncert s jeho písněmi. Konal se v pražské Lucerně v roce 2005 a byl moderován právě jeho nejbližšími výše zmíněnými spolupracovníky.¹⁴ K 70. narozeninám mu byl věnován díl *Hodiny zpěvu* (rok 2015), který je popsán níže této práce v kapitole 4.10.

V posledních letech vystupoval Jaroslav Uhlíř se svou doprovodnou skupinou s kapelníkem Fredy Bittnerem na rockových festivalech a také s kapelou Tři sestry.¹⁵

Za svou práci byl hudebním vydavatelstvím Supraphon oceněn diamantovými deskami. Získal také uznání za tvůrčí přínos ve filmové hudbě pro děti a mládež.¹⁶

¹³ Česko-Slovenská filmová databáze (nedatováno). *Jaroslav Uhlíř* [online; cit. 2022-04-01]. Dostupné z WWW: <https://www.csfd.cz/tvurce/37329-jaroslav-uhlir/biografie/>

¹⁴ Centrum dramatické, divadelní a hudební tvorby. *Jaroslav Uhlíř v Lucerně* [Záznam koncertu]. TV, ČT1, 2005. dostupné také z WWW: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10090598999-jaroslav-uhlir-v-lucerne/>

¹⁵ 7 pádů Honzy Dědka. *Jaroslav Uhlíř a Helena Uhlířová* [Záznam z televizní show]. TV, FTV Prima, 8.9.2020. dostupné také z WWW: https://www.youtube.com/watch?v=qKAOBnROfWY&ab_channel=7p%C3%A1d%C5%AFHonzyD%C4%9Bdka

¹⁶ Zlín film festival (25.2.2014). *Uznání za tvůrčí přínos ve filmové tvorbě pro děti a mládež letos obdrží Jaroslav Uhlíř!* [online; cit. 2022-04-01]. Dostupné z WWW: <https://www.zlifest.cz/25879n-uznani-za-tvurci-prinos-ve-filmove-tvorbe-pro-deti-a-mladez-letos-obdrzi-jaroslav-uhlir>

1.3 Spolupráce autorů

Spolupráce autorů Zdeňka Svěráka a Jaroslava Uhlíře začala setkáním v Československém rozhlasu. V roce 1967 pracoval rovněž zaměstnanec Armádní redakce Československého rozhlasu Miloň Čepelka na pořadu *Polní pošta*. Tento pořad byl založen na písničkách jako dárkách pro vojáky na vojnu od jejich žen a dívek. Jaroslav Uhlíř měl díky vítězství v armádní soutěži umělecké tvořivosti (ASUT) složit pro tento pořad píseň *Utři si slzu*. Miloň Čepelka pozval Uhlíře do vysílání, aby s ním mohl o písni natočit rozhovor. Při této příležitosti mu Uhlíř prozradil, že by se rád stal hudebním skladatelem. Čepelkovi se Uhlířovy melodie zamlouvaly, proto spolu začali spolupracovat na písničkách. Na jejich pracovní proces se přišel podívat Zdeněk Svěrák. Požádal Uhlíře o zhudebnění některého ze svých textů. Při dalším setkání přinesl Uhlíř hotovou píseň *Strašidýlko Emílek*. Touto písní začala dlouhodobá spolupráce autorů Jaroslava Uhlíře a Zdeňka Svěráka.¹⁷

Původně se dvojice chtěla stát úspěšnými autory pop music a komponovat písně pro české zpěváky. Po odmítnutí písně *Severní vítr* k filmu *Vrchní, prchni!* (1980) zpěvákem Pavlem Bobkem nastala chvíle, kdy si své písně začali interpretovat sami nebo je interpretovali dětští zpěváci.

Během sedmdesátých a osmdesátých let dvacátého století spolupracovali Svěrák s Uhlířem příležitostně na písničkách například pro jiný pořad České televize *Galasuperšou* nebo další estrádní pořady té doby. Pro tyto příležitosti vznikly například písně *Klavírista* nebo *Elektrický valčík*.

V dokumentu České televize k padesáti letům spolupráce vysvětlují autoři způsob své tvorby. Ve většině případů byl vytvořen nejprve text, na který Jaroslav Uhlíř posléze skládal hudbu. Zdeněk Svěrák o Uhlířově skladatelském umu při společném vzpomínání řekl: „Řekl bych asi osmdesát procent, že já dodám text a Jarda udělá hudbu. Neříkám zhudební, protože zhudebnit text není takovej kumšt jako udělat písničku. Jarda je právě

¹⁷ POLESNÝ, Viktor. *Svěrák a Uhlíř – padesát let spolu*. TV, ČT1, 2019. Dostupné na WWW: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11823862704-sverak-a-uhlir-Viktor-Polesny-padesat-let-spolu/>

v tomhle kouzelník, že ji málokdy udělá tak, že nejsem udiven, jak se to dá jinak udělat, než jsem si představoval.“¹⁸

V opačném případě postupu tvorby byl vždy podle autorů úspěch jednotlivých písniček zaručenější. Jednou z takových písní je například *Holubí dům*, kterou proslavil zpěvák Jiří Schelinger. Takové melodie, na které skládá Svěrák dodatečně text, nazývají autoři „broukačky“. Většinu písní komponovali Svěrák s Uhlířem v Uhlířově „skladatelském“ bytě, později při nedostatku času skládali písně během telefonních hovorů.¹⁹

Do začátku éry pořadu *Hodina zpěvu* spolupracovali Svěrák s Uhlířem převážně na filmových písních. Nejznámějšími jsou jejich dětské filmy a televizní pohádky. Prvním byl muzikál *Ať žijí duchové* (1977), následovaly například filmy *Vrchní, prchni!* (1980), *Princové jsou na draka* (1980), *Tři veteráni* (1983), *Lotrando a Zubejda* (1996) nebo *Tři bratři* (2014).²⁰

Jak je níže popsáno ve 2. kapitole této práce věnované historii samotného pořadu, z *Hodin zpěvu* vyšlo mnoho známých písní. Od roku 2004 byly součástí některých hodin dětské operky na motivy známých pohádkových syžetů (*Budulíněk* (2004), *Karkulka* (2005), *O dvanácti měsíčkách* (2007), *O Šípkové Růžence* (2008)). Tři z těchto operek byly zpracovány do filmového muzikálu *Tři bratři* (2014), který je zatím posledním společným filmovým počinem spolupráce Zdeňka Svěráka a Jaroslava Uhlíře. Na úpravě původních aranžmá do tohoto filmu spolupracoval také hudební skladatel Michal Novinski.

Společné dílo v oblasti dětské písně vyvrcholilo koncertem 28. 10. 2017 v pražské O2 areně s názvem *Trvalky*. Ve stejném roce byla také vydána poslední *Hodina zpěvu*. Na koncertě zazněly nejznámější písně Zdeňka Svěráka a Jaroslava Uhlíře. Koncertem provázeli herci Barbora Poláková a Pavel Liška. Spolu s autory účinkovali na koncertě zpěváci dětských sborů Sedmihlásek, Radost, Cancioneta Praga, kapela Jaroslava Uhlíře,

¹⁸ POLESNÝ, Viktor. *Svěrák a Uhlíř – padesát let spolu*. TV, ČT1, 2019. Dostupné na WWW: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11823862704-sverak-a-uhlir-Viktor-Polesnýpadesat-let-spolu/>

¹⁹ POLESNÝ, Viktor. *Svěrák a Uhlíř – padesát let spolu*. TV, ČT1, 2019. Dostupné na WWW: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11823862704-sverak-a-uhlir-padesat-let-spolu/>

²⁰ Česko-Slovenská filmová databáze (nedatováno). *Jaroslav Uhlíř* [online; cit. 2022-04-01]. Dostupné z WWW: <https://www.csfd.cz/tvurce/37329-jaroslav-uhlir/biografie/>

muzikanti Fredy Bittner, Mikuláš Nop, Filip Spálený, Jana Koutová a Tomáš Křemeňák. Režie koncertu se ujal Viktor Polesný.²¹

Autoři považují kapitolu dětských písní jejich společné tvorby za prozatím uzavřenou a zatím neplánují další spolupráci.²²

²¹ Tvůrčí producentská skupina Vítězslava Sýkory. *Trvalky Zdeňka Svěráka a Jaroslava Uhlíře*. TV, ČT1, 2017. dostupný na WWW: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/12006850157-trvalky-zdenka-sveraka-a-jaroslava-uhlire/>

²² POLESNÝ, Viktor. *Svěrák a Uhlíř – padesát let spolu*. TV, ČT1, 2019. Dostupné na WWW: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11823862704-sverak-a-uhlir-Viktor-Polesnýpadesat-let-spolu/>

2 Televizní pořad *Hodina zpěvu*

Hodina zpěvu je dětský televizní pořad, který se začal vysílat v roce 1988 na tehdejší Československé televizi, později na České televizi. Tento pořad je složen vždy z několika písní (počet se vyvíjel) z pera autorské dvojice Zdeněk Svěrák (textař) a Jaroslav Uhlíř (hudební skladatel) a je protkán scénkami či vzdělávacími bloky, které jsou tematicky spjaty s jednotlivými písněmi. V pořadu vystupují oba autoři, dětský sbor Sedmihlášek a v některých dílech další umělci jako Zdeňka Tichotová, Pavlína Filipovská, Marta Kubišová či Jaroslav Svěcený. Každý rok byl vyprodukován jeden díl, který se vysílal v prosinci, v letních měsících byl reprízován. Poslední díl byl vysílán v roce 2017.

Jak je již výše zmíněno, hlavními tvůrci tohoto pořadu jsou Zdeněk Svěrák a Jaroslav Uhlíř. Jsou to ale především autoři písní, ze kterých je pořad složený. Na scénáři mimo Svěráka pracovali v průběhu let také Viktor Polesný, Ladislav Smoljak, Antonín Kopřiva a Karel Šíp. Mimo Karla Šípa se tři výše zmínění spoluautoři scénáře ujímali také režisérské úlohy.²³ Viktora Polesného ale považují autoři písní za svého dvorního režiséra.²⁴

Koncept pořadu je postaven na podobnosti s hodinami hudební výchovy na základních školách. Z tohoto důvodu má také zpravidla 45 minut. Pedagogy představují oba autoři písní – Zdeněk Svěrák a Jaroslav Uhlíř. Jednotlivé díly zpravidla kombinují prostředí školní třídy a tematicky vybraného exteriéru. Většina dílů je natočena v letním prostředí, často se střídá prostor venkovský a městský. Písně jsou tematicky uváděny, v některých dílech (popsáno níže) spojuje jedno téma více písní.

Impulzem pro vznik *Hodiny zpěvu* byl televizní pořad s názvem *Hudba: Uhlíř, Slova: Svěrák*, který byl natočen ke dvacetiletému výročí spolupráce obou autorů. Tento pořad byl také nazván jako *Nultá Hodina zpěvu*. Tento počín byl důležitým mezníkem pro další spolupráci. Zdeněk Svěrák mi v telefonickém rozhovoru sdělil, že taková prezentace jejich

²³ Česko-Slovenská filmová databáze (nedatováno). *Hodina zpěvu* [online; cit. 2022-02-18]. Dostupné z WWW: <https://www.csfd.cz/film/244771-hodina-zpevu/prehled/>

²⁴ POLESNÝ, Viktor. *Svěrák a Uhlíř – padesát let spolu*. TV, ČT1, 2019. Dostupné na WWW: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11823862704-sverak-a-uhlir-Viktor-Polesnýpadesat-let-spolu/>

práce se jim natolik zalíbila, že si přáli u tohoto způsobu své tvorby zůstat.²⁵ Za první, tedy *Nultou Hodinu zpěvu* považujeme díl z roku 1988. Použitím číslovky nula vznikl posun v číslování pořadu, v roce 1995 se tedy díly přestaly označovat číslovkami a zůstalo se pouze u ročníku, ze kterého daný díl pochází.

Celkem se natočilo 30 dílů tohoto pořadu. Díly z let 2011, 2013 jsou koncipovány jako zpětné ohlédnutí do minulých *Hodin zpěvu*, díl z roku 2015 byl věnován sedmdesátým narozeninám Jaroslava Uhlíře. Poslední *Hodina zpěvu* (2017) byla připravena jako narozeninová oslava tohoto pořadu se sbírkou nejúspěšnějších písní spolupráce Svěráka a Uhlíře.

Jaroslav Uhlíř si původně představoval, že každý díl bude obsahovat deset písní, počet byl ale po konzultaci se Zdeňkem Svěrákem stanoven na osm písní.²⁶ Výjimkou jsou díly, které jsou koncipovány jako ohlédnutí do minulosti, většina písní je v nich zkrácena a do daného dílu se jich mohlo zakomponovat více. Další výjimkou jsou díly, které obsahují jednu z operk.²⁷ Operka má větší rozsah než píseň, proto jich je v konkrétních dílech uvedeno méně.

Ne všechny písně uvedené v průběhu *Hodin zpěvu* jsou stejně úspěšné. Svěrák s Uhlířem mají vyzorováno, že šanci na velký divácký/posluchačský úspěch mají dvě z osmi nových písní. Za problém považují nevědomost, že nikdy není dopředu známo, která z nich to bude. Písníčku považuje Zdeněk Svěrák za: „...*tak krátkej útvar, že aby zaujala, tak musí, podle mě, být trochu kýčovitá. Ona se nesmí stydět za to, že se do společnosti vystrojí a bere si na sebe co nejatraktivnější podobu, aby za ty dvě a půl minuty zaujala.*“²⁸

V *Hodinách zpěvu* vystupuje více dětských sborů, od roku 1989 je stálým účinkujícím dětský sbor Sedmihlásek pod vedením Hany a Víta Homérových. V mladších dílech

²⁵ SVĚRÁK, Zdeněk, textař, scénárista, herec, dramatik [telefonický hovor] Praha, 24.2.2022.

²⁶ POLESNÝ, Viktor. *Svěrák a Uhlíř – padesát let spolu*. TV, ČT1, 2019. Dostupné na WWW: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11823862704-sverak-a-uhlir-Viktor-Polesnýpadesat-let-spolu/>

²⁷ Jako termín je slovo operka převážně užíváno ve spojitosti s tvorbou Svěráka a Uhlíře. Odráží význam malá opera – dramatické hudební dílo určené k provozování na jevišti drobného rozsahu.

²⁸ POLESNÝ, Viktor. *Svěrák a Uhlíř – padesát let spolu*. TV, ČT1, 2019. Dostupné na WWW: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11823862704-sverak-a-uhlir-Viktor-Polesnýpadesat-let-spolu/>

pořadu (od roku 2006) vystupuje také Klánovický dětský sbor pod vedením Světlany Tvrzické.

Při natáčení pořadu bývala ve studiu přítomna také kapela, nejčastěji muzikanti z Uhlířovy kapely Mour. Od roku 2002 je od přítomnosti hudebníků upuštěno. V předchozí etapě doprovázeli živě jen některé písně, převážně byl doprovod reprodukován.

Výrazným autorským počinem je vytvoření dětských pohádkových operek. Svěrák s Uhlířem chtěli vytvořit rozsáhlejší útvar než písničku, nápad na zpracování známých pohádek nejprve brzdil textařský ostych Zdeňka Svěráka před veršovanými pohádkami zpracovanými českým básníkem Františkem Hrubínem. Nakonec ale dospěli k závěru, že útvar básně a písně je jiný a obohacení *Hodin zpěvu* o útvar zpívané pohádky považují za šťastný nápad.²⁹

Písně z pořadu byly pravidelně vydávány na hudebních nosičích v hudebním vydavatelství Supraphone. Pojmenovány byly podle veršů písně *Vadí, nevadí*, která je v pořadu použita jako počáteční i závěrečná znělka.

Poslední *Hodina zpěvu* byla odvysílána v roce 2017. Ve stejném roce se také konal koncert *Trvalky*. Prozatím je tato kapitola tvorby Zdeňka Svěráka a Jaroslava Uhlíře uzavřena. Další díl *Hodiny zpěvu* připouští autoři, až zkomponují osm písniček, které budou chtít publikovat.³⁰

²⁹ POLESNÝ, Viktor. *Svěrák a Uhlíř – padesát let spolu*. TV, ČT1, 2019. Dostupné na WWW: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11823862704-sverak-a-uhlir-Viktor-Polesnýpadesat-let-spolu/>

³⁰ POLESNÝ, Viktor. *Svěrák a Uhlíř – padesát let spolu*. TV, ČT1, 2019. Dostupné na WWW: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11823862704-sverak-a-uhlir-Viktor-Polesnýpadesat-let-spolu/>

3 Stručný popis jednotlivých dílů

V této kapitole se věnuji stručnému popisu těch dílů pořadu *Hodina zpěvu*, které nejsou veřejně přístupné na oficiálních webových stránkách České televize jako původního tvůrce, a tudíž jejich dostupnost, například na platformě YouTube, závisí na vůli jednotlivých soukromých přispěvatelů a není jistotou, že je každý pedagog může ve svých vyučovacích hodinách vždy využít. Těm, které jsou oficiálně přístupné, se věnuji hlouběji v následující kapitole.

3.1 Nultá *Hodina zpěvu* (1988)³¹

První díl s dětskými písněmi autorů Zdeňka Svěráka a Jaroslava Uhlíře nesl název *Hudba: Uhlíř, Slova: Svěrák*. Pořad byl natočen v režii Viktora Polesného ke dvacetiletému výročí spolupráce autorů, vysílán v roce 1988. Tento televizní počín se oběma autorům zalíbil natolik, že se rozhodli v této podobě prezentace své práce pokračovat.³²

Stručný popis: pořad je natočen ve studiu, které zdaleka nepřipomíná školní třídu, jako je tomu v dílech dalších. Uprostřed prostoru je klavír, u kterého sedí Jaroslav Uhlíř, po jeho boku sedí Zdeněk Svěrák a kolem tohoto centra jsou rozesazeny děti z dětského pěveckého sboru Sedmihlásek. Ve studiu je přítomna také kapela. Je uvedeno devět písní: *Dělání, Káča našla ptáče, Holubí dům, Elektrický valčík, Světové Vánoce, Šel nádražák na mličí, Severní vítr, Černobílé filmy* a *Mám nejhoršího koně*. Mezi písněmi kladou děti ze sboru otázky typu: *Kterou píseň jste složili jako první? Která z vašich písní je nejhorší? Stala se vám při vystupování nějaká napínavá příhoda?* Svěrák s Uhlířem v průběhu na dotazy odpovídají a vyprávějí zážitky ze své společné kariéry.

Písně mají různé provedení. První dvě písně *Dělání* a *Káča našla ptáče* zazní v podání Svěráka, Uhlíře a sboru. Při písni *Holubí dům* je reprodukován záznam zvuku původního znění zpěváka Jiřího Schelingera, záběry jsou však ze studia tohoto pořadu. Píseň

³¹ *Nultá Hodina zpěvu*. In: YouTube [online]. (1988) [cit. 2022-01-25]. Dostupné:

https://www.youtube.com/watch?v=ODJJ3XXDths&ab_channel=PatrikLuk%C3%A1l%C5%A1. Kanál uživatele Patrik Lukáš.

³² SVĚRÁK, Zdeněk, textař, scénárista, herec, dramatik [telefonický hovor] Praha, 24.2.2022.

Elektrický valčík má svůj videoklip, který je v pořadu reprodukován Hostem pořadu je zpěvačka Pavlína Filipovská, která zpívá píseň *Světové Vánoce*. Pro kramářskou píseň *Šel nádražák na mlíči* byl vybrán záznam z pořadu *Hitsaráda* Jaroslava Uhlíře a Karla Šípa. Zvuk písně *Severní vítr* je natočen ve studiu, záběry z filmu *Vrchní, prchni!* (1980), pro který byla píseň složena, jsou reprodukovány jako doprovodné. Dalším hostem je zpěvačka Petra Janů, pro kterou autoři složili píseň *Mám ráda černobílé filmy*. Je uveden originální videoklip. Stejně tak je to s poslední uvedenou písní *Mám nejhoršího koně*. Na samotný závěr zazní píseň *Vadí, nevadí*, která se stane nejprve jen závěrečnou, později i úvodní znělkou následujících dílů.

3.2 První *Hodina zpěvu* (1989)³³

Stručný popis: v tomto díle *Hodiny zpěvu* se Jaroslav Uhlíř a Zdeněk Svěrák představují poprvé jako pedagogové, kteří však zaskakují za svého kolegu Horymíra Bílého. Stěžují si na nevychovanost Bílého třídy (členové dětského sboru Sedmihlásek), proto deklarují, že celý díl bude hlavně výchovný. Poprvé se tedy skupina nachází v interiéru studia, které je instalováno jako školní třída. Ve třídě je kromě Jaroslava Uhlíře za klavírem také kapela Pavla Nikla – hráči na kytaru, basovou kytaru, bicí soupravu, klávesy, foukací harmoniku a pikolu. I v tomto případě se režie ujímá Viktor Polesný. Pořad začíná stupnicovým rozezpíváním žáků na solmizační slabiky.

V pořadu zazní osm písní: *Neopouštěj*, *Vlnitý plech*, *To je hezky*, *Naše rodina šílí*, *Semiška*, *Trochu kočičí*, *Děšť bubnuje na lepenku* a *Panský kočí*. Písně *Vlnitý plech*, *Semiška* a *Trochu kočičí* mají vlastní videoklip. Pro nazpívání písně *To je hezky* je přizván moravský zpěvák Zbyněk Horák. Píseň *Naše rodina šílí* se tematicky váže k úvodnímu vysvětlení o suplování za kolegu Bílého. Píseň *Trochu kočičí* zpívá Heidi Janků. Ostatní písně zazní v podání Svěráka, Uhlíře a dětského sboru. Mezi písněmi jsou žáci vždy o něčem poučeni, například o epice, Antonínu Dvořákovi, personifikaci nebo jsou rozebírány obsahy jednotlivých písní. V závěru pořadu zazní píseň *Vadí, nevadí*.

³³ *První Hodina zpěvu*. In: YouTube [online]. (1989) [cit. 2022-01-25]. Dostupné: https://www.youtube.com/watch?v=sTOv38wX-w0&t=6s&ab_channel=IvosMalcharek. Kanál uživatele Ivos Malcharek.

3.3 Druhá *Hodina zpěvu* (1990)³⁴

Stručný popis: ve druhé *Hodině zpěvu* uvedou autoři písní Zdeněk Svěrák a Jaroslav Uhlíř celkem sedm písní. Pořad začíná stupnicovým rozezpíváním na solmizační slabiky, které jsou posléze zaměňovány za věty propojující hudební výchovu s dalšími předměty. Například *be-fe-le-me-pe-se-ve-ze* s českým jazykem, s matematikou *tři krát sedm, dvacet jedna* nebo s občanskou naukou *ministr financí – pan Klaus*. Celý díl se odehrává ve školní třídě, žáky představují opět sboristé Sedmihlásku. Přítomná je stejná kapela jako v díle předchozím, pouze je obohacena o smyčcový kvartet pro doprovod písně *Voda, voděnka*. Režie se tentokrát ujal Antonín Kopřiva.

Písně tohoto dílu jsou: *Klavírista, Na té naší pouti, Kluci, kluci s klukama*, již zmíněná *Voda, voděnka, Maminčin perník, Nastává máj a Topné období*. V tomto díle byl písním *Na té naší pouti, Kluci, kluci s klukama, Nastává máj a Topné období* vyhrazen nově natočený vlastní videoklip. Ostatní písně jsou odprezentovány v natáčecím studiu, respektive ve školní třídě. Písně jsou proloženy poučnými a humornými scénkami a příběhy ze života obou autorů. Jako paní ředitelka vystupuje zpěvačka Zdena Tichotová, která zpívá píseň *Voda, voděnka*.

Na závěr pořadu je ve třídě zazpívána píseň *Vadí, nevadí*, kterou ke konci doprovodí titulky.

3.4 Třetí *Hodina zpěvu* (1991)³⁵

Stručný popis: třetí *Hodina zpěvu* začíná v interiéru natáčecího studia, ve školní třídě. Žáci, respektive sboristé dětského sboru Sedmihlásek, se spolu s Jaroslavem Uhlířem rozezpívávají. Do třídy posléze dorazí jako hlavní pedagog Zdeněk Svěrák a pozdraví se se třídou slovy: „*Zpěvem k srdci, srdcem k vlasti*.“ Vlastenecký pozdrav zdůvodňují autoři

³⁴ *Druhá Hodina zpěvu*. In: YouTube [online]. (1990) [cit. 2022-01-25]. Dostupné: https://www.youtube.com/watch?v=cQPpTOz2xCc&t=4s&ab_channel=JiriCmugr. Kanál uživatele Jiri Cmugr.

³⁵ *Třetí Hodina zpěvu*. In: YouTube [online]. (1991) [cit. 2022-01-25]. Dostupné: https://www.youtube.com/watch?v=4PTAdYGIIM0&ab_channel=IvosMalcharek. Kanál uživatele Ivos Malcharek.

písni tím, že budou obohacovat písňový fond naší vlasti. Kromě hlavních aktérů je v prostoru přítomna kapela, tentokrát ve složení klavír, klávesy, akordeon, elektrická kytara, ozvučná dřeva, saxofon. Muzikanti jsou z kapely Jaroslava Uhlíře, která nesla název Mour. Pro jednotlivé písně je využito rozdílné obsazení nástrojů. Režie tohoto dílu se ujal Antonín Kopřiva.

Ve třetí *Hodině zpěvu* jsou uvedeny písně: *Prosinec, Září, Holky z Polabí, Narozeninová, Zlatnická, Soňa ví, Mokré plavky, Mravenčí ukolébavka a Vadí, nevadí*. Vlastní videoklip mají písně *Holky z Polabí, Zlatnická, Mokré plavky*, ostatní písně jsou odehrány a zazpívány ve třídě. Zároveň jsou všechny písně tohoto dílu zazpívány Svěrákem nebo Uhlířem a dětským sborem, nejsou přizváni žádní sólisté z řad profesionálních zpěváků.

Celým dílem se nese uvolněná nálada, mnoho scén mezi písněmi je ponecháno improvizaci a náhodě. Tento díl má delší minutáž než ostatní díly, konkrétně 51 minut, místo tradičních 45 minut.

3.5 Čtvrtá *Hodina zpěvu* (1992)³⁶

Stručný popis: na začátku tohoto dílu se Zdeněk Svěrák přivítá s televizními diváky i se svou třídou, kterou nepředstavuje nikdo jiný než sboristé Sedmihlásku. Do rozhovoru mezi žáky a pedagogem se připojuje i Jaroslav Uhlíř. Debata se odvíjí od zkoušení znalosti přísloví a posléze o příhodách z prázdnin. To je úvodem pro píseň *Prázdniny u babičky*. Dále zazní písně *Komíny, Když jsem já šel do lidušky, Vzpomínka na Ježka, Když se zamiluje kůň, Ta naše hospoda*, jejíž melodie zazněla v pohádce *S čerty nejsou žerty* (1985) a *Národy mějte se rády*. Jednotlivé písně jsou tematicky uváděny rozhovory o povinné vojenské službě, o nauce na hudební nástroje, o Jaroslavu Ježkovi (provedení písně je doprovázeno záznamy z tvorby Osvobozeného divadla) a o dalších příslovích. Vlastní videoklip mají písně *Komíny, Když se zamiluje kůň, Ta naše hospoda*. Před poslední písní, která nabádá k mírumilovnému chování mezi lidmi napříč světadíly, je zmíněna tehdejší současná situace o rozdělení Československa, které nastalo 1. 1. 1993, ale při natáčení tohoto dílu bylo toto politické rozhodnutí již známo.

³⁶ Česká televize. *Hodina zpěvu* č. 5. 1992. Soukromý archiv autorky práce, Běšiny.

Ve třídě není přítomna kapela, hudební doprovody jsou reprodukovány ze záznamu, v několika případech usedá pro doprovod za klavír Jaroslav Uhlíř. Režisérem tohoto dílu byl Ladislav Smoljak. Na rozdíl od úvodu pořadu zazní na závěr znělka *Vadí, nevadí*.

3.6 Pátá *Hodina zpěvu* (1993)³⁷

Stručný popis: na rozdíl od předchozího dílu začíná tento zněním písně *Vadí, nevadí* v podání obou autorů Zdeňka Svěráka a Jaroslava Uhlíře, sboristů Sedmihlásku za doprovodu přítomné kapely Mour v nástrojovém složení: klavír, basová kytara, elektrická kytara, klarinet, saxofon, akustická kytara a klávesy. Zdeněk Svěrák během znělky energicky přichází do třídy, zdraví se s muzikanty, třída ho zdraví postavením. Uvedeny jsou písně *Oči a oka*, *Pan doktor Janoušek*, *Ořech v medu*, *Skálo, skálo*, *Když byla maminka dívčinou*, *Barbora píše z tábora*, *Dědečku, neskuhrej*, *Jaro dělá pokusy*. Jednotlivé písně jsou opět tematicky uváděny, debatu proplétají vzpomínky na bývaloužačku Zugschmiedovou, která již vyšla základní školu, ale Zdeněk Svěrák ji neustále připomíná. Zdůvodňuje to postupujícím stářím a častým zapomináním, které je zároveň úvodem pro píseň *Dědečku, neskuhrej*. V exteriéru byly natočeny písně *Skálo, skálo*, *Barbora píše z tábora*. Do závěru poslední písně *Jaro dělá pokusy* zazvoní školní zvonek a žáci po rozloučení se svými pedagogy opouští učebnu za doprovodu znělky *Vadí, nevadí*. Režisérem tohoto dílu byl Viktor Polesný.

3.7 Šestá *Hodina zpěvu* (1994)³⁸

Stručný popis: prvotní záběry tohoto dílu jsou na třídu žáků, která si ve školní šatně odkládá svrchní oblečení a postupně se přesouvá do školní třídy. Oba prostory jsou nainstalované v natáčecím studiu. Označení tohoto dílu jako „šestá *Hodina zpěvu*“ již není uvedeno v úvodních titulkách, ale autoři písní a zároveň učitelé Zdeněk Svěrák a Jaroslav

³⁷ Česká televize. *Hodina zpěvu* č. 6. 1993. Soukromý archiv autorky práce, Běšiny.

³⁸ *Šestá Hodina zpěvu*. In: YouTube [online]. (1994) [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=Q5YFtvSAdBg&ab_channel=IvosMalcharek. Kanál uživatele Ivos Malcharek

Uhlíř tuto informaci ihned po pozdravu se třídou uvedou. Kromě sboristů Sedmihlásku, kteří jsou ve školním věku, jsou ve třídě přítomné i děti věku předškolního. Důvodem je záhy uvedená první píseň *Krávy, krávy*, na které se mladší děti pěvecky podílejí. Po druhé písni třídu opouštějí. Dále ve třídě zaznívají písně: *Auta, Chleba, řízek, chleba, Náušnice z třešni, Hlavně že jsme na vzduchu, Moje milá plaví koně, Pozor, vyletí ptáček, Mléčný bar*. I v tomto díle je některým písním věnován vlastní videoklip, a to písním *Chleba, řízek, chleba, Hlavně že jsme na vzduchu* a *Mléčný bar*. Píseň *Pozor, vyletí ptáček* je veřejnosti známější pod názvem *Edu vzali k fotografovi*. Pod tímto názvem je uvedena i ve zpěvníku *Mám v hlavě myš Lenku*³⁹.

Dále je ve třídě opět přítomna kapela Jaroslava Uhlíře Mour. Režisérem byl Viktor Polesný. Celým dílem se proplétá téma ohodnocení učitelů Zdeňka Svěráka a Jaroslava Uhlíře jejich žáky, kteří je označili za nejoblíbenější učitele. Oba učitelé se k tomu s nadšením vrací a vznikají tím humorné situace. Znělka *Vadí, nevadí* se ozývá na začátku i na konci pořadu.

3.8 *Hodina zpěvu, díl osmý (1995)*⁴⁰

Stručný popis: tento díl začíná pouze se Zdeňkem Svěrákem, který se se třídou (tradičně sboristé Sedmihlásku) nejprve přivítá. Během úvodních slov zní od klavíru tóny ladiče pian, kterým je právě Jaroslav Uhlíř. Společně zahrají znělku *Vadí, nevadí*. Záhy je vysvětlena komická situace, proč Jaroslav Uhlíř představuje ladiče jménem Fiala, která je zároveň úvodem k první písni *Klouzky*, následují písně: *Vodoměrka, Křížovky, Svátek zvířat, Vykárka a Tykárka, Rovnátka, Opičí kapela* a *Chválím tě, země má*. Vlastní videoklip byl tentokrát dopřán písním *Klouzky, Svátek zvířat* a *Rovnátka*. Prostor školní třídy je ohraničen improvizovanými zdmi v podobě výukových plakátů. Scény mezi písněmi jsou založeny na tematickém výkladu k jejich obsahu a na převlecích Jaroslava

³⁹ UHLÍŘ, Jaroslav a Zdeněk SVĚRÁK. *Mám v hlavě myš Lenku*. Ilustrovala Vlasta BARÁNKOVÁ. Havlíčkův Brod: Fragment, 2006. s. 35. ISBN 80-253-0320-9.

⁴⁰ *Hodina zpěvu* č. 8. In: YouTube [online]. (1995) [cit. 2022-01-25]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=ZM4CjeT_IKE&t=1919s&ab_channel=JiriCmugr Kanál uživatele Jiri Cmugr.

Uhlíře. Režisérem byl Viktor Polesný. V tomto díle není přítomna kapela Jaroslava Uhlíře, pouze tři hudebníci s nástrojovým obsazením basová kytara, elektrická kytara a klávesy. Kapela nedoprovází ani všechny písně, které jsou zpívány v interiéru třídy. Závěr tradičně probíhá za znění písně *Vadí, nevadí*.

3.9 *Hodina zpěvu, díl devátý (1996)*⁴¹

Stručný popis: během znělky *Vadí, nevadí* je záběr na ruku Jaroslava Uhlíře, který si k pořadu píše poznámky a označuje tento díl číslem 8. Posun v číslování vznikl kvůli názvu dílu historicky prvního, který je označen jako *Nultá Hodina zpěvu* (vysvětleno výše). Zdeněk Svěrák přichází do třídy se zpožděním. V jeho nepřítomnosti si Jaroslav Uhlíř dělá legraci z písemné přípravy na hodinu Zdeňka Svěráka, jehož rukopis není čitelný. Oba vyučující se v průběhu dílu navzájem zkouší ze svých znalostí získaných během navštěvování základní školy. Žáci ze sboru Sedmihlásek je doplňují. V průběhu dílu jsou uvedeny písně *Labutě, Požehnaný čas, Brýle, Dětinové, Krabice od čaje, Koničku můj, Kamarádka lípa, Lída*. V exteriéru letní přírody byly natočeny písně *Požehnaný čas, Dětinové* a *Koničku můj*. Kapela je stále přítomna. Jsou to muzikanti z kapely Mour, hráči na elektrickou kytaru, basovou kytaru a saxofon. Zvuk písní je ale reprodukován ze záznamu z nahrávacího studia. Zvuk, který divák slyší, nekoresponduje s nástrojovým obsazením hráčů přítomných v natáčení studiu. Závěrečná znělka není zpívána žáky ve třídě, ale pouze je doprovází na jejich odchodu. Režii má již tradičně na svědomí Viktor Polesný.

⁴¹ *Hodina zpěvu* č. 9. In: YouTube [online]. (1996) [cit. 2022-02-05]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=W0QTiuaU97c&ab_channel=IvosMalcharek. Kanál uživatele Ivos Malcharek.

3.10 *Hodina zpěvu, díl desátý (1997)*⁴²

Stručný popis: tradiční znělka pořadu *Vadí, nevadí* je zpívána osazenstvem třídy na začátku i na konci pořadu. Sboristy Sedmihlásku a Zdeňka Svěráka doprovází kapela Mour v čele s Jaroslavem Uhlířem u klavíru, dále hráči na klarinet a saxofon, basovou a elektrickou kytaru a klávesy. Zdeněk Svěrák svým úvodním slovem připomene, že tento díl je již desátý, jubilejní. Společně s Uhlířem vzpomínají na sboristy, kteří ve školních lavicích seděli jako první. Humorně upozorňují na své stárnutí a uvádějí, proč je v jednotlivých dílech pořadu uváděno zpravidla osm nových písní. Je to maximální kapacita textaře Zdeňka Svěráka. Nové písně, které zazní, jsou: *Bloudím lesem*, *Hadi*, *Vzducholod'*, *Všechno máme schovaný*, *Kuře v autě*, *Čechy krásné*, *Čechy Vaše*, *Ztráty a nálezy*, *Náčelník má nátělník*. Součástí desátého, tedy výročního, dílu je seznámení se zákulisím školní třídy v natáčecím studiu. Diváci jsou během pořadu seznámeni s profesemi, které jsou nezbytné pro natočení takového pořadu, jako je například osvětlovač, zvukař, maskérka, dramaturg nebo režisér, kterým není nikdo jiný než Viktor Polesný. Mimo natáčecí studio jsou natočeny písně *Hadi*, *Všechno máme schovaný* a *Ztráty a nálezy*. Píseň *Vzducholod'* je sice natočena a odehrána ve třídě, ale jako vizuální doprovod je využit televizní trik tzv. klíčování. Trik spočívá ve využití modrého pozadí a nasazení přidaných záběrů z příspěvkového kamerového zařízení. Dalším vysvětleným televizním trikem je zadní projekce. Takto je vizuálně doprovozena píseň *Kuře v autě*. Před písní *Čechy krásné*, *Čechy Vaše* je upomenuta filmová pohádka *Lotrando a Zubejda* (1996), pro kterou byla uvedena píseň složena. Do filmu se však nevešla, proto ji autoři zařadili do svého pořadu.

⁴² *Hodina zpěvu* č. 10. In: YouTube [online]. (1997) [cit. 2022-0-05]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=3ky_ol3lh_g&ab_channel=IvosMalcharek. Kanál uživatele Ivos Malcharek.

3.11 *Hodina zpěvu, díl jedenáctý (1998)*⁴³

Stručný popis: během znělky *Vadí, nevadí* je divák opět pozván do třídy vyučujících Zdeňka Svěráka a Jaroslava Uhlíře a žáků ze sboru Sedmihlášek. Uhlíř se jako téměř pokaždé dostaví do třídy se zpožděním a rovnou zahajuje zpěv písní *Když si táta pohvizduje* za doprovodu kapely Mour ve stejném obsazení nástrojů jako v předchozím díle. Novinkou *Hodiny zpěvu* roku 1998 je využití mobilních telefonů a hovory Jaroslava Uhlíře, které naoko zdržují výuku. Dalšími písněmi jsou: *Dětské oddělení*, *Dravci*, *Pousmání*, *Dealer*, *Vodojem*, *Mobil*, *Zhubla Nina*. Mimo školní třídu byly venku předtočeny písně *Dětské oddělení*, *Dealer* a *Mobil*. Kromě mobilních telefonů se do pořadu promítají i další tehdejší moderní reálie, jako je vysoký podíl anglických slov v běžné slovní zásobě obyvatele střední Evropy na konci devadesátých let dvacátého století. Vysvětlení některých anglicismů je úvodem k písní *Dealer*, která je dnes více známa pod názvem *V čudu*⁴⁴. Takto je nazvána i v knize pohádek, písniček a povídek Zdeňka Svěráka *Jaké je to asi v Čudu*, která byla vydána nakladatelstvím Fragment v roce 2003. Závěrečné *Vadí, nevadí* doprovází záběry na žáky rychle opouštějící třídu a nedokončený chemický pokus Zdeňka Svěráka se střelným prachem. Režisérem je stejně jako ve všech následujících dílech Viktor Polesný.

3.12 *Hodina zpěvu, díl dvanáctý (1999)*⁴⁵

Stručný popis: ihned po znělce kritizuje Zdeněk Svěrák pozdní příchody Jaroslava Uhlíře, který ho však pro tentokrát přelstí a ve studiu (školní třídě) je s předstihem. Tentokrát je přítomná kapela Mour doplněna o violoncellistu a hráč na saxofon a klarinet přidává

⁴³ *Hodina zpěvu č. 11*. In: YouTube [online]. (1998) [cit. 2022-02-05]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=rxcyWkoGRcE&ab_channel=IvosMalcharek. Kanál uživatele Ivos Malcharek.

⁴⁴ SVĚRÁK, Zdeněk. *Jaké je to asi v čudu: pohádky, písničky a povídky pro děti od 8 let*. Ilustrovala Vlasta BARÁNKOVÁ. Havlíčkův Brod: Fragment, 2003. s. 40. ISBN 80-7200-776-9.

⁴⁵ *Hodina zpěvu č. 12*. In: YouTube [online]. (1999) [cit. 2022-02-05]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=0VOFG6FHQmQ&t=2s&ab_channel=PatrikLuk%C3%A1l%C5%A1. Kanál uživatele Patrik Lukáš.

ke svým nástrojům ještě příčnou flétnu. Také je v některých písních místo elektrické kytary použita kytara akustická. První písní je nostalgická vzpomínka Zdeňka Svěráka na své dětství s názvem *Narovnej se*. Dále jsou uvedeny písně *Cvrčkovi ukradli housličky*, *Asfaltér*, *Jednoduchá pískací*, *Psi spřežení*, *Nepřestávám se divit*, *Ninini křecci* a *Maškarní plesy*. Žáci (zpěváci ze Sedmihlásku) na začátku pořadu žádají své pedagogy o vyprávění příhod z dětství, mezi jednotlivými písněmi je jim postupně vyhověno. V exteriéru byly natočeny videoklipy pro písně *Cvrčkovi ukradli housličky*, *Jednoduchá pískací* a *Nepřestávám se divit*. Neobvykle byla zařazena také výuka tance, kterým je mazurka. Formu tradičního tance má píseň *Asfaltér*. Zařazena je také milostná lyrická báseň Otakara Theera. Důvodem je záměna stejně znějícího příjmení s materiálem, se kterým pracuje asfaltér – térem. Češtinářské okénko je vloženo před píseň *Ninini křecci*, kdy se třída se svými pedagogy zaobírá využitím přivlastňovacích přídavných jmen. Během závěrečné znělky jsou reprodukovány záběry z prvních *Hodin zpěvu*, aby byli připomenuti žáci, respektive sboristé Sedmihlásku, kteří v pořadu na přelomu osmdesátých a devadesátých let dvacátého století začínali.

3.13 Hodina zpěvu, díl třináctý (2000)⁴⁶

Stručný popis: *Hodina zpěvu* z roku 2000 začíná příchodem Jaroslava Uhlíře a sboristů Sedmihlásku do třídy za znění písně *Vadí, nevadí*, Uhlíř nadšeně seznamuje žáky s novou informací, že pravděpodobně tentokrát stihnou zazpívat více než běžných osm písní. Úvod je dále věnován nepřítomnosti Zdeňka Svěráka, který se dostaví na natáčení později kvůli návštěvě Benátek. Žáci jsou seznámeni se zeměpisným umístěním tohoto města. Uhlíř žákům předem rozdává připravené otázky na chystanou besedu o italském městě, která postupně provází celé trvání pořadu. Během promluvy Zdeňka Svěráka však vyjde najevo, že nenavštívil město italské, ale české, a to Benátky nad Jizerou. Postupně zaznívají písně *Mokré klávesy*, *Vánoce, ach, Vánoce*, *Jedličky*, *Jablůňka*, *Když kvetou hlohy*, *Koutek ztracených dětí*, *Poníci*, *Vlasy až na záda* a *Mlád'ata*. Během písně *Poníci* jsou ve třídě přítomna dvě živá zvířata – poníci. Vlastní videoklip byl věnován písním *Jedličky*, *Koutek*

⁴⁶ Česká televize. *Hodina zpěvu č. 13*. 2000. Soukromý archiv autorky práce, Běšiny.

ztracených dětí a *Mlád'ata*. Ve třídě je přítomna kapela obsahující kontrabas, klavír, akustickou kytaru, elektrickou kytaru, violu, bicí soupravu a saxofon. Pořad nekončí znělkou *Vadí, nevadí*, ale poslední písni *Mlád'ata* natočenou na lanové dráze v Zoologické zahradě hlavního města Prahy.

3.14 *Hodina zpěvu, díl patnáctý (2002)*⁴⁷

Stručný popis: díl předchozí (2001) je vynechán, protože je podrobně rozebrán v kapitole 4, která se věnuje didaktickému zpracování vybraných dělů.

Za zvuků znělky *Vadí, nevadí* přicházejí pedagogové Jaroslav Uhlíř a Zdeněk Svěrák do třídy žáků ze sboru Sedmihlášek. Domlouvají se mezi sebou, že nechtějí odcházet nikam do exteriéru. Z uvedených osmi písni si mají žáci odnést výchovné poučení. První píseň nese název *Zipy* a oslavuje tento prostý vynález využívaný každý den. Dalšími písněmi jsou *Nedorozumění*, *Hají*, *Ovádi*, *Horymír*, *Teta Sylva*, *Svět je malá škola* a *Stromy*. Úvodní domluva učitelů o neopouštění třídy je jim nabourána od poloviny pořadu, kdy se celý kolektiv přesouvá do exteriéru, konkrétně na pražský Vyšehrad, kde se odučí zbytek hodiny a žáci se svými pedagogy se do třídy již nevrátí. Venku jsou tedy odzpívány písně *Horymír*, *Teta Sylva*, *Svět je malá škola* a *Stromy*. Velký časový blok zabírá v exteriéru výuka o starých českých pověstech podle několika sousoší Josefa Václava Myslbeka umístěných právě na Vyšehradě. Ve třídě již není přítomna kapela. Z rozhovoru se Zdeňkem Svěrákem mám informaci, že štáb v čele s režisérem Viktorem Polesným dospěl k tomuto rozhodnutí v průběhu natáčení, když zjistili, že muzikanti jsou v prostoru navíc.⁴⁸ V předchozích dílech jsme byli svědky toho, že nízký počet nástrojů nemůže obsáhnout aranže písni, ve kterých jsou upraveny. Závěrečná znělka zazní s pohledem na vybrané záběry z průběhu celého dílu.

⁴⁷ *Hodina zpěvu č. 15*. In: YouTube [online]. (2002) [cit. 2022-02-10]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=sHc9uLbxSsQ&ab_channel=IvosMalcharek. Kanál uživatele Ivos Malcharek.

⁴⁸ SVĚRÁK, Zdeněk, textař, scénárista, herec, dramatik [osobní hovor] Praha, 6.4.2022.

3.15 *Hodina zpěvu, díl šestnáctý (2003)*⁴⁹

Stručný popis: za zvuků znělky *Vadí, nevadí*, kterou zpívají hlavní aktéři pořadu Zdeněk Svěrák a Jaroslav Uhlíř, pohlíží divák do prázdné školní třídy, kterou posléze začnou naplňovat sboristé Sedmihlásku představující školní žáky. Pedagogové začínají ihned svou třídu edukovat a pokračují v tom během celého pořadu. Výjimečně je uvedeno devět písní, ne osm, jak je zvykem. Velmi zajímavá je první píseň *O původu jazzu*, která nese formu gospelu a zároveň vzdělává svým textem žáky o prvních zvucích jazzu, jak ostatně napovídá sám název. Dalšími písněmi jsou *Datel*, *Barvy*, *Pizzicato*, *Ulice*, *ulice*, *Rodná hrouda*, *Umím prase zepředu*, *Zajíc na bobku* a *Na Žižkaperku*. Pro doprovod písně *Pizzicato* je do studia přizváno smyčcové kvarteto. Ve druhé části pořadu je uskutečněna procházka po rodné čtvrti Jaroslava Uhlíře – Žižkově. Žáci jsou seznámeni s reáliemi tohoto místa, například s jednotlivými bydlíšti českých velikánů, jako byli Jaroslav Seifert, Jaroslav Ježek nebo Jan Werich. Během výkladu před rodným domem Jaroslava Uhlíře je mu odhalena pamětní deska takzvaně „zaživa“, jelikož bustu tvoří svou hlavou sám. Ze školních předmětů je tento díl nejvíce provázán s českým jazykem, mezi písněmi jsou uvedeny básně Jaroslava Seiferta a epigramy Karla Havlíčka Borovského. Závěrečná znělka není zpívána aktéry pořadu, ale je pouze reprodukována ze záznamu a vizuálně doprovázena záběry na Žižkov. Osobně hodnotím tvorbu tohoto dílu za jednu z nejzdařilejších, jak po stránce textové, tak po stránce hudební.

3.16 *Hodina zpěvu, díl sedmnáctý (2004)*⁵⁰

Stručný popis: sedmnáctý díl začíná za tradiční znělky *Vadí, nevadí*, avšak poprvé bez prvotního umístění do školní třídy, ale kolektiv pedagogů Zdeňka Svěráka a Jaroslava Uhlíře a jejich žáků (sboristé Sedmihlásku) se nachází v exteriéru, konkrétně v Praze

⁴⁹ *Hodina zpěvu* č. 16. In: YouTube [online]. (2003) [cit. 2022-02-10]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=iGEN1G0onhQ&ab_channel=IvosMalcharek. Kanál uživatele Ivos Malcharek.

⁵⁰ *Hodina zpěvu* č. 17. In: YouTube [online]. (2004) [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=ovhfniMs4aU&t=2420s&ab_channel=IvosMalcharek. Kanál uživatele Ivos Malcharek.

na náměstí Jiřího z Poděbrad. Zazní písně *Populační*, *Straka*, *Kaštany*, *Myš Lenka*, *Jevíčko* a je uvedena první operka *Budulínek*. Mezi písněmi jsou rozhovory věnovány tehdejšímu aktuálnímu problémům jako je například úbytek populace nebo zvýšený počet krádeží. Zmíněn je také vstup do Evropské unie. Tato témata vytvářejí půdu pro uvedení jednotlivých písní. Na písně *Jevíčko* a závěrečnou operku se vrací kolektiv do interiéru, tentokrát však není natáčecí studio inscenováno jako školní třída, ale jako malé divadlo. Čekají zde děti z mateřské školy, pro které je závěrečná inscenace připravena. Při písni *Jevíčko* je její natáčení záměrně protahováno a neustále zastavováno. Ve vzpomínkovém díle *Hodiny zpěvu* z roku 2011 je to autory zdůvodněno tak, že minutáž dílu byla příliš krátká a bylo nutné ji nějakým způsobem nastavit. Při této písni se poprvé v pořadu představuje sólistka Lucie Tocháčková, která je výraznou představitelkou hlavních dívčích rolí v následujících operkách. Pohádka *Budulínek* trvá devět minut, pro sólové role jsou vybráni sboristé Sedmihlásku, Svěrák s Uhlířem se ujali rolí Babičky a Dědečka. Hudební doprovod je opatřen ze záznamu, ve studiu není přítomna kapela ani orchestr.

3.17 *Hodina zpěvu*, díl osmnáctý (2005)⁵¹

Stručný popis: za zvuků *Vadí, nevadí* spatřuje divák pořadu členy sboru Sedmihlásek a pedagogy Zdeňka Svěráka a Jaroslava Uhlíře v prostředí parku na Kavčích horách.⁵² Žáci nesou stočený koberec a umisťují ho na určené místo. Koberec má být létající, osazenstvo ho potřebuje na přesuny po české vlasti, protože první čtyři písně se odehrávají na různých jejích místech. Technicky je tato situace vyřešena kamerovým stříhem a předtočením videoklipů, pohádkový motiv však dodává pořadu prvek magičnosti. První píseň *Včely* je natočena na úvodním místě. Druhá píseň *Jedeme vlakem* se odehrává v Jižních Čechách na železniční trati vedoucí oblastí zvanou Česká Kanada. Vlakem docestovala skupina na místo Kaproun, kde byl imaginární český myslitel Jára Cimrman vyloučen z přepravy kvůli neplatnému lístku. Zdeněk Svěrák tak zde propojuje dvě velké kapitoly své tvorby –

⁵¹ Česká televize. *Hodina zpěvu* č. 18. 2005. Soukromý archiv autorky práce, Běšiny.

⁵² SVĚRÁK, Zdeněk, textař, scénárista, herec, dramatik [osobní hovor] Praha, 6.4.2022.

Hodinu zpěvu a Divadlo Jára Cimrmana. Dále zaznívá píseň *Vlčí máky*. Další přesun je do Polabí, kde je natočena píseň *Koráby*. Následně se skupina přesune do natáčecího studia, kde se odehrají písně *Počítací* a *Večerníček*. Posledním velkým číslem je uvedení operky *Karkulka*. Hlavní roli zpívá Lucie Tocháčková. Zdeněk Svěrák zpívá postavu Vlka, Jaroslav Uhlíř potom postavu Babičky. Zbylé role Myslivce a Holuba jsou přiřazeny zpěvákům ze sboru Sedmihlásek. Děj pohádky vychází převážně ze známého syžetu, závěr pohádky je však vyřešen humorně a z Vlka se stává hlídací pes u Babiččiny chaloupky. Závěrečnou znělku doprovází průřez záběrů z průběhu pořadu.

3.18 *Hodina zpěvu*, díl devatenáctý (2006)⁵³

Stručný popis: v roce 2006 nezačíná *Hodina zpěvu* tradiční znělkou, ale rozhovorem Jaroslava Uhlíře, který je jako pedagog ve třídě sám, se svými žáky o různých výchovných metodách. Ve třídě probíhá mezi žáky boj s papírovými koulemi a je zde velmi rušno. Uhlíř v rychlosti uvede píseň *Na Žižkaperku* z roku 2003. Vzhledem k opakování některých písní a nepřítomnosti Zdeňka Svěráka, je uvedeno celkem deset písní. Zdeněk Svěrák není přítomen kvůli své časové tísní a suplovat pedagoga za něj přichází moderátor Karel Šíp. Představuje se s dikcí filmové postavy učitele Igora Hnízda⁵⁴, v důsledku čehož se třída uklidňuje. Přísný výchovný přístup a vyprávění o dalších metodách výuky je úvodem pro píseň *Herodes*. Následujícími novými písněmi jsou *Klíště*, *Viol*, *Hej, pane úchyle* a *Moderní babička*. Vloženy jsou také další starší písně, a to *Včely* (2005), *Barbora píše z tábora* (1993), *Pan doktor Janoušek* (1993) a *Rovnátko* (1995). Zdeněk Svěrák není v celém díle zcela nepřítomen, protože ve videoklipu *Včely*, který byl předtočen, účinkuje. Karel Šíp na sebe jako na pedagoga bere úlohu nejen přísnou, ale také nepříjemnou a kritizující. Role nesympatická je dramaturgicky zvolena z důvodu žádaného návratu Zdeňka Svěráka. Přání návratu původního pedagoga je na závěr ze stran žáků vysloveno.

⁵³ *Hodina zpěvu* č. 19. In: YouTube [online]. (2006) [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=S42eRroxKYA&ab_channel=IvosMalcharek. Kanál uživatele Ivos Malcharek.

⁵⁴ Film *Obecná škola*, 1991, režie Jan Svěrák

Vadí, nevadí je na závěr reprodukováno, Karel Šíp odchází a ve třídě opět nastává výrazný neklid.

Karel Šíp je rovněž autorem textů písní *Herodes*, *Klíště*, *Viol*, *Hej, pane úchyle* a *Moderní babička*. Jeho prací byl také scénář tohoto dílu. Žáky nepředstavovali pouze sboristé ze Sedmihlásku, ale rovněž skupina dětí pod vedením Světlany Tvrzické.

3.19 *Hodina zpěvu*, díl dvacátý devátý (2016)⁵⁵

Stručný popis: vůbec předposlední díl pořadu *Hodina zpěvu* začíná znělkou *Vadí, nevadí* a příchodem žáků do třídy. Ke konci melodie přicházejí i Zdeněk Svěrák a Jaroslav Uhlíř a společně píseň se žáky dokončí. První část pořadu se odehrává ve třídě, druhá část v přírodě. Žáky představují sboristé Sedmihlásku a Dismanova rozhlasového dětského souboru. Písně uvedené v interiéru jsou *Město spí*, *Robert umí er*, *Obložená mísa*. Novinkou tohoto dílu je zařazení tanečních čísel jako doprovodu jednotlivých písní. Píseň *Robert umí er* doprovází jednoduchou choreografií celé osazenstvo účinkujících, píseň *Obložená mísa* potom osmičlenná taneční skupina studentů tanečního centra Konzervatoře Praha.

Píseň *Město spí* vznikla již v 70. letech 20. století, kdy syn Zdeňka Svěráka (Jak Svěrák) navštěvoval první stupeň základní školy. Zdeněk Svěrák napsal tuto píseň pro jeho školní akademii, ale pak se nezveřejnila. Až v roce 2016 ji Zdeněk Svěrák znovu připravil pro díl *Hodina zpěvu* tohoto roku a podle svých slov ji znovu uvedl v život.⁵⁶

Oblast řeky Berounky je místo, ve kterém se odehrávají písně *Pěší výlet*, *Cirkusový stan*, *Dívka z Jižní Dakoty*, *Kamarád soumrak* a *Svatá trojice slov*. Žáci a vlastně i diváci jsou v průběhu natáčení v interiéru seznámeni s tehdejší filmařskou technickou novinkou nazvanou dron, která je dnes často užívaným kameramanským nástrojem. Píseň *Cirkusový stan* je doplněna o reálné záběry cirkusových představení z televizního dokumentu

⁵⁵ *Hodina zpěvu* č. 29. In: Youtube [online]. (2016) [cit. 2022-02-21]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=FyYnjGxzp5U&ab_channel=PatrikLuk%C3%A1%20Luk%C3%A1%C5%A1. Kanál uživatele Patrik Lukáš.

⁵⁶ SVĚRÁK, Zdeněk, textař, scénárista, herec, dramatik [osobní hovor] Praha, 6.4.2022.

Humberto trochu jinak (1989)⁵⁷. Berounsko navodilo romantickou a tesknou atmosféru, ve které se držely poslední tři písně. Ve videoklipu písně *Dívka z Jižní Dakoty* účinkují herci Patricie Solaříková, dnes Pagáčová a Martin Kraus. Kraj řeky Berounky je mezi písněmi také prezentován jako kraj spisovatele Oty Pavla a žáci jsou seznámeni s některými událostmi jeho života a tvorby. Je uvedena i ukázka z filmu *Zlatí úhoři* (1979)⁵⁸, který byl natočen podle Pavlovy knižní předlohy. Závěrečné titulky za zvuků *Vadí, nevadí* probíhají s pohledem na řeku Berounku v pozadí.

⁵⁷ Režie Viktor Polesný.

⁵⁸ Režie Karel Kachyňa.

4 Výběr děl, jejich popis s doplňujícím komentářem a možnosti didaktického využití

V této kapitole se věnuji vybraným dílům pořadu *Hodina zpěvu*, které jsou veřejně přístupné na oficiálních webových stránkách České televize a každý učitel je tak může pro svou výuku využít. Vybrané díly jsou z let 2001, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015 a 2017. V každé podkapitole popisuji průběh jednotlivých děl pořadu a uvádím možnosti didaktického využití obsažených písní. Koncepce pořadu *Hodina zpěvu* není zaměřena jen na hudební výuku, ale propojuje i další školní předměty, jako je český jazyk, anglický jazyk, přírodověda, vlastivěda nebo matematika. Z tohoto důvodu nejsou příslušné pracovní listy zaměřené pouze na hudební schopnosti, dovednosti a znalosti, ale zařazují i otázky další, které vycházejí právě z mezipředmětových vztahů. Pracovní listy a možnosti didaktického využití jsou zaměřeny na starší žáky prvního stupně, konkrétně na 4. ročník ZŠ. Pokud jsou využitě písně vhodné pro mladší či starší žáky, je to v práci uvedeno.

Celá tato koncepce vychází především ze situace, která nastala při zavření škol během pandemie v letech 2020 a 2021. Výuka hudební výchovy byla na většině základních škol více či méně omezena. Proto jsem s myšlenkou na možné další podobné případy v budoucnosti vytvořila pracovní listy, se kterými mohou žáci samostatně pracovat v domácím prostředí, ale dají se využít i během běžné prezenční výuky. Případně si mohou učitelé z připravených pracovních listů vybrat jen některé úkoly a modifikovat si je pro své potřeby.

4.1 *Hodina zpěvu, rok 2001*⁵⁹

Tento díl *Hodiny zpěvu* začíná v prostoru podobného školní třídě, pedagogové Zdeněk Svěrák a Jaroslav Uhlíř si s příchodem do třídy pochvalují klid a spořádané žáky, které představují sboristé Sedmihlásku. První uvedená písnička je zároveň vzpomínkou nynějších sboristů na ty, kteří seděli na jejich místech ve školních lavicích v televizním studiu při natáčení prvních dílů. Píseň se jmenuje *Neopouštěj*, je v čtyřčtvrtovém taktu, v pomalém tempu. Nese v sobě poselství, aby lidé neopouštěli staré věci ani lidi, protože by na takové chování mohli v budoucnosti doplatit. Píseň je reprodukována s původním videoklipem z roku 1989, zobrazení je však upraveno technikou virážování⁶⁰ do sépiového tónu.

Další píseň *Vítej na světě* je věnována novorozencům rodičů, kteří byli právě prvními zpěváky v *Hodině zpěvu*. Fotografie přítomných dětí z jejich novorozeneckého věku doprovází vizuální projev písně. *Vítej na světě* je píseň ve středním tempu v durové tónině, vyznačuje se transpozicí tóniny každé sloky s refrénem o celý tón výš. Tematicky je zaměřena na přivítání nového člena do rodiny.

V tuto chvíli jedna žákyně vyslovuje přání o venkovní vycházce, které v průběhu první části pořadu několikrát zopakuje. Následuje debata o povolání, pedagogové se ptají svých žáků, čím by chtěli v dospělosti být a objevují mnoho dětských představ. Celá debata je úvodem k písni *Eskamotér*, která je o touze účetního stát se kabaretním umělcem zabývajícím se kouzelnickými triky. Kabaretní prostředí evokuje v hudbě pravidelné tříčtvrtový takt, zvýraznění těžké doby v basových polohách. Se žáky se dá zaměřit na vysvětlení samotného slova eskamotér nebo udržení pravidelného rytmu. Případně lze žáky naučit basovou linii při hře na boomwhackers⁶¹, čímž se jim může utvrzovat vnímání těžké doby i základního harmonického tónu jednotlivých akordů doprovodu.

⁵⁹ *Hodina zpěvu* č. 14. TV, ČT1, 2001. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/878813-hodina-zpevu/20135611983/>

⁶⁰ ŠRAJER, Martin. *Tónování a virážování*. In: *Filmový přehled* [online]. 31.3.2022 [cit. 24.4.2022]. Dostupné z WWW: <https://www.filmovyprehled.cz/cs/revue/detail/tonovani-a-virazovani>

⁶¹ Perkusní nástroje z plastu, kdy každý kus (ve tvaru trubky) odpovídá určitému tónu.

Před další písni *Psí divadlo* se ptá Jaroslav Uhlíř žáků na jejich psy a zajímavosti o nich. Samotná píseň se liší od předchozích svou výraznou rytmikou, silné využití perkusních nástrojů a sólové kytary může připomínat jihoamerické karnevaly. Text písně je založen na rýmech s rasami psů jako je například „fenka husky/zbláznila se z lásky“. V těchto a podobných rýmech můžeme při práci se žáky pokračovat.

Třída se svými pedagogy se před další písni přesouvá do exteriéru, konkrétně na pražský Petřín, kde jsou žáci seznámeni s historicky prvními zmínkami o Praze a s reáliemi o petřínském kopci. Místní stavba Hladová zeď je i tématem následující písně. Humor stejnojmenné písně vychází z doslovného významu názvu této stavby, varuje posluchače před nebezpečím sněžení, které jim v blízkosti stavby nesoucí tento název může hrozit. Píseň má výrazný pochodový rytmus, předehra a mezihra mezi jednotlivými slokami je zvýrazněna využitím bubnu, který evokuje vojenské prostředí. Po uvedení písně jsou žáci seznámeni s dalšími informacemi o „hladové stavbě“.

Další stavba na Petříně, která uvádí píseň, je tamní hvězdárna. Píseň *Hvězdáři* je romantická, v pomalém tempu, čtyřčtvrt'ovém taktu. Neobvyklá je v tom, že v ní není obsazen dětský sbor, ale zazní jen v podání Zdeňka Svěráka a Jaroslava Uhlíře.

Píseň *Říkadla* je složena ze známých dětských říkadel, je na dvě doby, tempo je pomalé. Melodie je velmi jednoduchá, na první část dvouveršové sloky je využito známé říkadlo, druhý verš je dopsán autorem textů Zdeňkem Svěrákem. Didakticky lze jednoduchou melodii využít k samostatnému osazení slovy také s využitím dalších známých říkadel. Žáci si tím mohou vyzkoušet práci s kompaktností kvantity hlásek a délky tónů. V samotné originální nahrávce písně je pro tento počín vyhrazen volný prostor jedné sloky. Tematicky je píseň vhodná spíše pro žáky mateřských škol.

Před následující písni, která je Zdeňkem Svěrákem označená jako tragikomická, jsou vysvětleny rodinné vztahy a obsah pojmů tchyně a snacha. Píseň se jmenuje *Tchyně* a dá se vhodně využít i ve výuce školního předmětu prvouka v nejnižších ročnících základní školy. Tempo písně je stálé, svižné, čtyřčtvrt'ový takt se v průběhu písně nemění. *Tchyně* je v C dur, využívá harmonii základní kadence, pouze druhý akord první fráze sloky i refrénu vybočuje z harmonické pravidelnosti. Píseň je didakticky vhodná pro nacvičení doprovodu basových tónů.

Po *Tchyni* se žáci se svými pedagogy odebírají zpět do třídy a hovoří se o lidových rčení. Tato tematika uvádí další píseň *Duše v peří*. Píseň je ve velmi pomalém tempu s romantickým doprovodem, výraznými nástroji jsou klavír, kytara a housle. Vysvětluje rčení „duše v peří“. Moravská tematika je potvrzena závěrečnou houslovou figurou s lydičkou kvartou.

Vzpomínka na první seznámení autorů Zdeňka Svěráka a Jaroslava Uhlíře přináší jejich první společnou píseň *Strašidýlko Emílek*, která do té doby nebyla v pořadu *Hodina zpěvu* představena. Rychlé tempo, vysoká četnost slov v textu a poměrně široký rozsah melodie vyžaduje pomalý a důkladný nácvik písně.

Píseň pro rozloučení je pomalé *Zapadání*. Klidná atmosféra této písně uklidňuje vzrušení po písni předchozí. Jednoduchá nosná melodie, která vychází ze stupnicových postupů v tónině A dur, je vhodná pro práci s jednoduchými melodickými nástroji.

Závěrečné titulky jsou podloženy záběry z průběhu pořadu, konkrétně z části věnující se petřínskému kopci, a probíhají za zvuků znělky *Vadí, nevadí*.

4.1.1 Pracovní list k *Hodině zpěvu roku 2001*

- 1) Čím je při písni *Neopouštěj* vytvořen historický vzhled?
- 2) Komu je věnována píseň *Vítej na světě*? Co se děje mezi každou její slokou?
- 3) Na kolik dob je píseň *Eskamotér*? Kdo to je eskamotér?

humorná	tichá	svižná	veselá	pomalá
divoká	vážná	smutná	hlasitá	klidná

- 4) Vybarvi pole se slovy, která vyjadřují píseň *Psí divadlo*:

- 5) Porovnej v tabulce písně *Hladová zed'* a *Hvězdáři*:

	<i>Hladová zed'</i>	<i>Hvězdáři</i>
tempo		
nálada		
hudební nástroje		
zpěváci		

- 6) Může tě *Hladová zed'* sníst?

4.2 *Hodina zpěvu, rok 2007*⁶²

Hodina zpěvu z roku 2007 byla natočena v letním období. Scénář tohoto dílu napsal stejně jako i ty následující Zdeněk Svěrák, dramaturgie se ujal Jiří Chalupa a režie Viktor Polesný. Kromě obou autorů zde vystupuje jako host herec Jan Hraběta⁶³ (v operce *O dvanácti měsíčkách*), dětský sbor Sedmihlásek pod vedením Hany a Víta Homérových a také Klánovický dětský sbor pod vedením Světlany Tvrzické.

Hodina zpěvu se odehrává nejprve v exteriéru, po uvedení čtyř písniček se přesouvá do interiéru školní třídy. První část je sjednocena prostředím, odehrává se v pražském přírodním parku Divoká Šárka, hlavním bodem druhé části pořadu je představení operky *O dvanácti měsíčkách*.

Tento díl začíná „přepadením“ skupiny dětí (pěveckého sboru) pedagogickým dozorem Zdeňkem Svěrákem a Jaroslavem Uhlířem, kteří jsou převlečeni za bandity. Krátkým rozhovorem je skupina seznámena s prostředím Šáreckého údolí a s geologickými zajímavostmi. Celý tento rozhovor je přípravou pro první uvedenou píseň *Divoká Šárka*.

Píseň *Divoká Šárka* je výrazná svým tempem, které se v průběhu třikrát změní. Sloky jsou v rychlém tempu, refrén je potom v tempu volnějším. Refrén má evokovat únavu dětí, případně ukolébavku, jak mi i sám jeden z autorů potvrdil⁶⁴. Text písně je o divokých dětech rodičů, které je potřeba unavit a vyčerpat například právě v Divoké Šárce. Zajímavým melodickým bodem je využití půltónů v počátečních verších slok, na jejichž základě by se dala postavit výuka intonace půltónů a tóninové vybočení z harmonie u starších žáků. V pracovním listě pro distanční výuku jsou otázky zaměřeny na předvídání. Žáci mají za úkol porovnat svou představu založenou pouze na znalosti názvu písně a exteriéru s jejím skutečným zněním.

⁶² *Hodina zpěvu* č. 20. TV, ČT1, 2007. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/878813-hodina-zpevu/20755211057/>

⁶³ Česko-Slovenská filmová databáze (nedatováno). Jan Hraběta [online; cit. 2022-01-16]. Dostupné z WWW: <https://www.csfd.cz/tvurce/7269-jan-hrabeta/prehled/>

⁶⁴ SVĚRÁK, Zdeněk, textař, scénárista, herec, dramatik [telefonický hovor] Praha, 24.2.2022.

Po první písni je v představena pověst o Ctiradovi a Šárce ve verzi Aloise Jiráska. Zde se nabízí možnost propojení se symfonickou básní Bedřicha Smetany *Šárka*. Téma nešťastné lásky je takzvaným oslím můstkem pro další píseň *Harmoniko foukací*. U této písně je výrazná tónová barevnost, respektive použití nástrojů. Dojem nostalgie letní lásky evokuje právě foukací harmonika, perkuse, klavír a kytara.

Zeměpisná procházka po Divoké Šárce s průvodci pedagogy Svěrákem a Uhlířem pokračuje do míst, kde bývalo přibližně v letech 1913–1922 přírodní divadlo. Během výkladu jsou v pozadí slyšet tóny *Prodané nevěsty* Bedřicha Smetany. Sbor dále zkouší akustiku místa úryvkem skladby rovněž od B. Smetany *Má hvězda*. Svěrák s Uhlířem dále přechází k tématu další písně o dvou sklerotických mužích.

Píseň se jmenuje *Zapomnětlivá* a v textu je využito mnoho deiktických výrazů. Text písně se dá vhodně využít i ve výuce českého jazyka, lze zde uplatnit mezipředmětové vztahy. Tato píseň je výrazná svou tempovou změnou, která nastává v závislosti na textu – zpomalení symbolizuje přemýšlení sklerotického člověka.

Píseň *Mravenec jde trávou* je píseň pro návrat aktérů pořadu zpět do interiéru – do školní třídy. Píseň je pochodová, vypráví o radosti mravenců z nalezení pivní zátky. V pracovním listě je využit pravidelný a přehledný rytmus.

Stejný úkol – přiřazení správného počátečního rytmu k písni – je použit i u následující písně *Když je pěkné počasí*. Tato píseň je nahrána již ve třídě se sborem dětí mladšího věku.

Operka *O dvanácti měsíčkách* je vhodná pro projektové vyučování v rámci jedné školní třídy. Přiměřený počet zpívajících a nezpívajících postav umožňuje účast různě hudebně šikovných žáků. Příprava kulis a kostýmů otevírá prostor pro výtvarně nadané žáky.

Pro distanční práci s operkou se nabízí práce s hudebními tématy či motivy. Na základě poslechu dílčích částí je lze přiřazovat k jednotlivým postavám či dějovým bodům.

4.2.1 Pracovní list k *Hodině zpěvu* roku 2007

- 1) Kde se Zdeněk Svěrák, Jaroslav Uhlíř a děti nacházejí? Popiš slovy prostředí.

- 2) Zastav videoukázku před začátkem písničky!
O jakém tématu písnička bude?

- 3) Poslechni si písničku *Divoká Šárka*.
Splnilo se tvé předchozí očekávání?

O čem byl text písně?

Měla písnička stále stejné tempo?

- 4) Proč se park Divoká Šárka jmenuje právě takto?

- 5) Co spojuje pověst o Dívčí válce a další písničku *Harmoniko foukací*?

- 6) Jaké hudební nástroje jsou využity v písničce *Harmoniko foukací*?

- 7) Na místě bývalého přírodního divadla mluví Svěrák a Uhlíř o jedné opeře Bedřicha Smetany, o které?

- 8) Znáš nějaké další Smetanovy skladby?

9) Poslechni si následující písničku *Zapomětlivá*.

Kolik lidí spolu v písničce mluví?

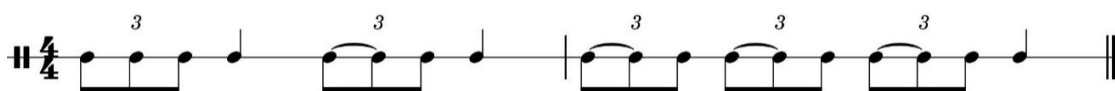
V jakou chvíli se změní tempo písničky? Co podle tebe změna tempa znamená?

10) Poslechni si následující písničky *Mravenec jde trávou* a *Když je pěkné počasí*.

K názvu přiřaď počáteční rytmus písně.

Mravenec jde trávou

Když je pěkné počasí

11) *O dvanácti měsíčkách* – vypiš všechny postavy, které v představení účinkují:

4.3 Hodina zpěvu, rok 2008⁶⁵

Hodina zpěvu z roku 2008 začíná v exteriéru, učitelé Zdeněk Svěrák a Jaroslav Uhlíř se se svou třídou o malém počtu pohybují po silnici v obci Borovnice a nesou rekvizitní bedny. Tato obec se vyznačuje tím, že zde žáci místní školy postavili svému učiteli pomník. Historie místních učitelů je dále probírána, stejně tak současní skuteční učitelé televizních žáků – Svěrák s Uhlířem. Celý tento pedagogický úvod je oslím můstkem pro píseň *Zkoušení*.

Zkoušení má tragikomický charakter, pojednává o žácích třídy 5. B, kteří až do svého důchodového věku stále propadají ve všech předmětech. Na závěr písně vychází najevo, že celá tato událost byla jen nepříjemným snem jejich vyučující. Tragédii o neschopnosti žáků projít do dalšího ročníku dokresluje zvolená tónina c moll a pomalé tempo se zvýrazněnými basovými kroky.

Následující probírané téma věnující se účesům uvádí píseň *Dredy*. Vypráví o sporu děda a vnuka o tomto účesu. Ve zpěvníku *Když je pěkné počasí*⁶⁶ je vypsána basová linka doprovodu, která by se dala didakticky využít pro secvičení instrumentálního doprovodu. Jsou pro ni využity půlové tóny a díky jednoduché harmonii beze změn lze aktivitu využít i v nižších ročnících.

Před další písní se dostáváme k rekvizitním bednám, které jsou známy z úvodu pořadu. Byly v nich ukryty loutky obou pedagogů, které zvládají více sportovních úkonů než jejich živí představitelé. Text písně *Na zahrádce* je plný hádanek. Na každý uvedený druh zeleniny nebo ovoce je složena sloka hádanky s odpovědí. Tento koncept textu nabízí možnost vymyšlení vlastní sloky, pro správnou kompozici je zapotřebí si nejprve důsledně osvojit rytmus. Téměř mezi každou slokou je píseň také transponována o půl tónu výš.

Píseň *Hrady a zámky* pojednává o návštěvách českých hradů a zámků. Zvolený tříčtvrt'ový takt je vhodný pro výuku hudebník forem, protože sloka je komponována jako menuet a refrén jako valčík.

⁶⁵ *Hodina zpěvu* č. 21. TV, ČT1, 2008. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/878813-hodina-zpevu/20855211063/>

⁶⁶ Vydán v roce 2011.

Následující píseň *To se jinde nestane* je uvedena v již známém interiéru školní třídy. Hlavním interpretem je Jaroslav Uhlíř, refrén s ním opakuje dětský sbor. Uhlíř v písni vypráví o sobě samém jako o člověku, který má ve svém životě smůlu. Podle mého názoru není píseň obsahově vhodná pro žáky základní školy. Ne snad proto, že by pojednávala o nevhodných tématech, ale protože je o nadhledu získaném prožitými léty, a to žáci ZŠ nemohou ještě dobře pochopit.

Na závěr tohoto dílu *Hodiny zpěvu* je uvedena operka *O Šípkové Růžence*. Obsah pohádky se drží známého syžetu. Před samotným představením, které je hráno pro děti z mateřské školy, jsou představeny jednotlivé postavy – Růženka, tři Princové, Král a Královna, tři hodné a jedna zlá Sudička.

Pohádka začíná v živém tempu, v notách je uvedeno moderato, s rockovým nádechem doprovodu. V úvodní scéně vystupuje Král s Královnou, kteří zasvěcují diváky do situace o narození Růženky. Následuje scéna se Sudičkami, které věští Růžence budoucnost. Charakter hudby se zásadně nemění, pouze při vstupu zlé Sudičky. Popis této změny je vhodným didaktickým úkolem pro percepční vnímání žáků. Ve stejném charakteru pokračuje hudba i v následující scéně, kde se aktéři domlouvají na postupu pro ochranění Růženky před bodnutím.

K zásadní změně hudby dochází před scénou samotného bodnutí do prstu, kterému předchází popis Růženčina dospívání. Hudba mění tempo na pomalé, je teskná, symbolizuje napětí. Při samotném bodnutí hudba opět eskaluje, pro dokreslení tragické situace postava Růženky v inkriminovaném okamžiku přejde ze zpěvu do řeči. Tuto část reflektuje ve svém vstupu ještě sbor se slovy: „Pojďte sem lidi, Růžence bídne je...“

Bezprostředně navazuje zpěv vypravěčů Zdeňka Svěráka a Jaroslava Uhlíře, kteří v klidné a smutné melodii popisují další děj o zarůstání zámku růžovým trním, při opakování se k nim přidá sbor.

Poté nastává výrazný stříh a na scénu nastupují tři bratři – Princové, kteří se hádají, zda je na vysvobození princezny ze spánku příliš brzy nebo příliš pozdě. Tato píseň je ve svižném tempu, obsahuje mnoho slov obtížných na vyslovení a vyžaduje od zpěváků čistou artikulaci. Navazuje píseň Prince vysvoboditele, který zpívá romantickou píseň

o vysvobození Růženky za každou cenou. Jeho boj s šípkovým trním popisují v rytmickém vstupu vypravěči, na které navazuje sbor s oslavou provedeného činu.

Vrcholem operky je romantický duet probuzené Růženky a Prince osvoboditele, ke kterému se na závěr přidají všechny postavy. Duet má jednoduchou melodii a harmonii postavenou na třech akordech, nicméně jednoduchost či prostost a výstižnost je právě výsadou obou autorů a jejich tvorby.

Jako žáci Uhlíře a Svěráka vystupovali v tomto díle sboristé Sedmihlásku a Klánovický dětský sbor Claireton Chorale, z jejichž řad byli vybráni i sólisté do zpívané pohádky. Jako učitelka v písni *Zkoušení* a průvodkyně v písni *Hrady a zámky* vystoupila herečka Barbora Mottlová. Režisérem byl Viktor Polesný.

4.3.1 Pracovní list k *Hodině zpěvu roku 2008*

- 1) Čím se vyznačuje obec Borovnice oproti jiným běžným českým obcím?
- 2) Poslechni si dvě písně (*Zkoušení* a *Dredy*) a do tabulky popiš jejich charakter:

	<i>Zkoušení</i>	<i>Dredy</i>
nálada		
tempo		
hudební nástroje		

- 3) Kdo jsou kaskadéři, kteří nahradí Svěráka a Uhlíře?

- 4) V písni *Na zahrádce* je použito mnoho hádanek. Například:

Pod lis-ty se čer-ve-na-jí, kod je naj-de, ten se na-jí. Kdo je naj-de,
6 ten má ho-dy, na co mys-lím a-si? Na ja-ho-dy! Na ja-ho-dy, na ja-ho-dy,
11 kdo je naj-de, ten má ho-dy, ten má te-da ho-dy!

Vymysli odpověď na následující přidanou sloku tak, aby rytmicky odpovídala uvedené melodii.

Můžeš vymyslet i celou novou sloku – hádanku i odpověď.

Pod lis-tem si vy-ku-ku-je, ze-le-né je, čer-ve-né je, ku-la-té je

6 ja-ko o-ko, na co mys-lím asi?

11

5) Jaký je rozdíl mezi hradem a zámkem?

6) Píseň *Hrady a zámky* má dvě části – první se hraje jako menuet (sloky), druhá jako valčík (refrén). Oba jsou to tance na tři doby, přesto jsou v nich rozdíly, zkus odhalit, jaké. Opět pracuj s tabulkou.

	menuet	valčík
tempo		
nálada (těžké a lehké doby)		
hudební nástroje		

7) O čem je píseň Jaroslava Uhlíře *To se jinde nestane*?

4.4 *Hodina zpěvu, rok 2009*⁶⁷

Hodina zpěvu z roku 2009 začíná jako všechny díly znělkou *Není nutno*, první záběry jsou ze šatny, ve které se chystají zpěváci do svých masek pro svá doprovodná vystoupení v rámci představení jednotlivých písní. Začátek uvádějí jako vždy autoři písní Zdeněk Svěrák a Jaroslav Uhlíř v roli pedagogů, školní třídu představuje sbor Sedmihlásek, režisérem byl Viktor Polesný.

Po znělce se stříhem dostáváme do interiéru školní třídy, ve které je velmi záhy uvedena první píseň *Když se holky vrátí od moří*. Rytmická durová píseň pojednává o opálení dívek, které se po letních prázdninách vrátí od moře a o tom, jak jim opálení sluší. Dívčí sbor zde má úlohu doprovodnou a zpívá stále stejnou melodii. Tato jednoduchá sekvence se sestupnou melodií postavenou na čtyřech tónech je velmi vhodná k využití pro nacvičení instrumentálního doprovodu na některý z jednoduchých melodických nástrojů, například xylofon nebo metalofon.

Před písní *Věruš* jsou představeny postavy, o kterých píseň pojednává. Dětské herci představují rodinu, ke které přijede na návštěvu teta Hela z Ústí nad Labem. Věruš je malá dcera svých rodičů, která se neúčastní debaty u stolu, ale popisuje dění na ulici pod oknem. Dospělí považují její oznamování pohybů aut za vyrušování jejich debaty, kdyby však poslouchali, dozvěděli by se důležité informace o pohybu vlastních vozů. Píseň má pravidelné živé tempo, je v tónině D dur. Rytmicky se dá doprovodit Věrcina recitovaná část, která má prostý rytmus v čtyřčtvrťovém taktu.

Písně v této hodině mají rychlý sled. Píseň *Eskymáček* zpívá vietnamská žákyně Anička spolu se svou sestrou. Pomalé tempo a začátek v mollové tónině symbolizují atmosféru odloučené lásky v ledovém prostředí. Optimismus písně dodává text a změna tóniny do paralelní B dur.

Píseň *Kolony* začíná velmi divoce s využitím elektrické kytary. Popisuje množství kolon po Praze, z tohoto důvodu je vhodná především pro pražské posluchače, kterým místní názvy ulic znějí přinejmenším povědomě. Neznamená to však, že se s malým zeměpisným

⁶⁷ *Hodina zpěvu* č. 22. TV, ČT1, 2009. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/878813-hodina-zpevu/20955211065/>

seznámením nedá využít i pro výuku mimopražskou. *Kolony* jsou v celé délce v čtyřčtvrťovém taktu, tempo se však mezi slokou a refrénem liší. Sloka má být živě, refrén potom v tempu *alla breve*⁶⁸ Zpomalení má reflektovat pomalou jízdu v kolonách. Píseň je didakticky vhodná pro hudebně pohybovou výchovu mladších žáků.

Po *Kolonách* se školní třída přesouvá se svými pedagogy do pražského exteriéru. Nejprve na Staré Město ke kostelu svatého Martina ve zdi. Žáci se od učitelů dozvídají pověst o staroměstském purkmistrovi a jeho pečtidle. Příběh je poměrně dlouhý a strašidelný, je úvodem pro další píseň *Bára se ráda bojí*.

Bára se ráda bojí je strašidelná píseň, celá v tónině a moll, pojednává o vícero pražských, potažmo českých strašidlech. Tónina je pro dětský hlas poměrně nízká, myslím, že je vhodné ji využít spíše pro humornost textu a zajímavé rýmy, například: „Bára má ráda duchy/vodníky i ty duchy suchý (...)“

Další popisovaná pražská pověst je vyprávěna na Kampě v blízkosti Karlova mostu. Na vypravování se podílejí tři děti, které se pověst o obrazu Panny Marie a povodni naučili nazpaměť. Prostor nepravého ostrova Kampa i pověst o povodni připravila téma pro píseň o Vltavě – *Město na řece*. Píseň je oproti předcházejícím rozdílná v taktu, který je šestiosminový. Díky tomu jde píseň s tempem dopředu a může evokovat vlny a tok řeky. Verše jsou vsazené do čtyřtaktí, celá píseň je z hlediska formy velmi pravidelná, lze na ni tančit lidový tanec mazurka.

Dále se školní exkurze po Praze přesouvá ke Schwarzenberskému paláci, kde Zdeněk Svěrák s Uhlířovým doplňováním vypráví pověst o lásce bohaté nevěsty a krejčovského tovaryše, který musel odejít na vojnu. Píseň, kterou si možná zpíval krejčovský tovaryš ve válce, zpívá Jaroslav Uhlíř. *Pánbíčku, stůj při mně* je velmi dojemná, teskná píseň v pomalém tempu, které dokresluje tíživou situaci vojáka daleko od své lásky. Bez kontextu vyprávěné pověsti se některé verše nedají snadno interpretovat, pro výuku je lepší zapojit i předcházející příběh.

⁶⁸ UHLÍŘ, Jaroslav a Zdeněk SVĚRÁK. *Jupí*. Ilustrovala Vlasta BARÁNKOVÁ. Praha: Bambook, 2016. s. 62. ISBN 978-80-271-0000-2.

Poslední píseň věnovaná pražskému prostředí je ze Zlaté uličky. Zde učitel Zdeněk Svěrák seznamuje třídu s dobou Rudolfa II. a alchymisty na jeho dvoře. Veselá píseň se jmenuje *Alchymisti* a pojednává o touze těchto předchůdců chemiků vyrobit zlato. Výrazným prvkem této písně je tempová změna refrénu. Oproti první sloce, která má být pochodová, je u refrénu uveden termín half time⁶⁹. Refrén má být interpretován v polovičním tempu, navíc je téměř každá doba osazena triolou. V souladu s textem „*Ať žije alchymie...*“ má být refrén oslavou tohoto novověkého řemesla, které bylo v době Rudolfa II. tak oslavováno. *Alchymisti* je zároveň poslední písní pořadu *Hodina zpěvu* z roku 2009. Na závěr již zní jen znělka *Není nutno*, kterou doprovází vybrané záběry z průběhu celého dílu.

⁶⁹ Termínem half time myšleno provedení alla breve. Uvedeno ve zpěvníku *Jupí*.

(UHLÍŘ, Jaroslav a Zdeněk SVĚRÁK. *Jupí*. Ilustrovala Vlasta BARÁNKOVÁ. Praha: Bambook, 2016. ISBN 978-80-271-0000-2.)

4.4.1 Pracovní list k *Hodině zpěvu* roku 2009

- 1) Jaké hudební nástroje slyšíš v písni *Když se holky vrátí od moří*? Který z nich má sólový part?
- 2) Píseň *Věruš*: na notové lince dokonči rytmus prvního Věřčina textu: „Autíčko červený naší tety Mileny.“

Au - tíč - ko čer - ve - ný...

- 3) Proč má podle tebe píseň *Eskymáček* pomalé tempo? Jakou má píseň náladu?
- 4) Doplně do textu názvy strašidel, o kterých se v písni *Bára se ráda bojí* zpívá.

Kam se hrabou strašidla na Seinou a Temží,
u nás v Praze se to strašidly jen hemží,
počítám, že na Starém Městě
máme jich nejmíň dvě stě.

_____, co má hrnec míso hlavy,
_____, která lidi zdraví,
v tom nočním tetelivém vzduchu
chodí tu zástup duchů.

Bára se ráda bojí
strašidla chodí po pokoji,
když měsíc jasně svítí,
dává jim vody pítí.

Bára má ráda duchy,
_____ i ty duchy suchý,
každý má vášeň svoji,
Bára se ráda bojí.

Jedné krásné noci šel náhodou kolem
těžkopádným krokem sám veliký _____,
povídá Bára: Pozor na šém,
krade se v městě našem.

Potom Bára vidí padající hvězdu,
_____ ji chytí, vchází do průjezdu,
prsty mu hoří jako svíce,
co byste chtěli více.

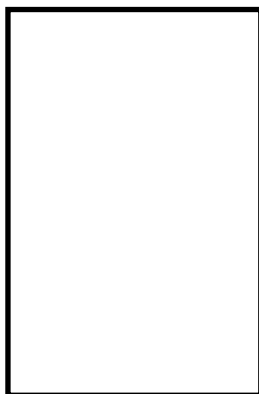
Bára se ráda bojí...

5) K jaké události se váže druhá pověst, která je vyprávěna na Kampě pod Karlovým mostem?

6) O kterém městě se zpívá v písni *Město na řece*?

7) Na sloupci vybarvi, na kolik je píseň podle tebe smutná:

hodně smutná

málo smutná

8) Co znamená tato část textu? Komu to voják říká?

Pámbíčku, stůj při mně

jako já při hymně.

Každý večer po setmění

čeká mě můj potěšení.

9) Píseň *Alchymisti* – kdo je to alchymista?

10) Jak se změnila hudba, když se zpívá refrén?

4.5 Hodina zpěvu, rok 2010⁷⁰

Dvacátá třetí *Hodina zpěvu* začíná znělkou *Není nutno*, záběry jsou věnovány opotřebovaným výukovým plakátům biologie visících ve školních kabinetech. Záhy rázně přichází do interiéru školní třídy pedagog Zdeněk Svěrák, žáci se postaví k pozdravu, po kterém je jim dovoleno se posadit. Následuje úvodní scénka věnovaná inspektorovi s přezdívkou „Štípák“, kterého představuje Jaroslav Uhlíř. Na závěr scénky je převlek odhalen a školní kolektiv přechází k první písni.

Vinná muška je hravá píseň v čtyřčtvrt'ovém taktu, jejíž humor je založen na jazykové hře mezi protikladnými slovy: nevinná – vinná. Zároveň se text věnuje popisu života vinné mušky, píseň se tak hodí i k navázání mezipředmětových vztahů mezi hudební výchovou a prvoukou, případně přírodovědou ve vyšších ročnících prvního stupně základní školy.

Další píseň s názvem *Úsudkový příklad* se také dá vhodně propojit s jiným školním předmětem, v tomto případě s matematikou. Pro didaktické využití se nabízí možnost vyřešení samotného úsudkového příkladu. Samotná píseň je zajímavá změnou tóniny, kdy sloky jsou v g moll a refrén ve stejnojmenné G dur.

Následujícím tématem je stýskání, o kterém si Zdeněk Svěrák povídá se svými žáky. Opravdu tesknou píseň *Komu se stýská* nezpívají ani pedagogové ani žáci. Pro interpretaci této písně vybrali autoři zpěvačku Martu Kubišovou. V písni se také střídají dvě tóniny, a to e moll a paralelní G dur. Velmi pomalé tempo ve čtyřčtvrt'ovém taktu, melodie s úzkým rozsahem šesti tónů (e¹–c²) a doprovod klavíru vytvářejí smutnou atmosféru, změna tóniny spolu s textem „...komu se stýská, ten asi má někoho rád.“⁷¹ přináší však i naději.

Další píseň vznikla díky pořadu o G. F. Händelovi, který viděl Zdeněk Svěrák a zalíbilo se mu slovní spojení „za Sasa“. Na základě těchto dvou slov vznikla píseň *Saská polka*. Harmonizace vychází ze základních harmonických funkcí obohacenými mimotonálními

⁷⁰ *Hodina zpěvu* č. 23. TV, ČT1, 2010. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/878813-hodina-zpevu/21055211065/>

⁷¹ UHLÍŘ, Jaroslav a Zdeněk SVĚRÁK. *Jupí*. Ilustrovala Vlasta BARÁNKOVÁ. Praha: Bambook, 2016. s. 70. ISBN 978-80-271-0000-2.

dominantami. Tvoří bujarý charakter, dá se vhodně využít k nácvičku lidového tance s jednoduchou choreografií.

Následuje píseň *Vlnitý plech*, která byla poprvé uvedena v *Hodině zpěvu* v roce 1989, hlavní roli zde má sportovní rybář Jakub Vágner. Píseň je pochodová a vypráví o zálibě malého chlapce v přejíždění tyčí přes vlnitý plech a rozhořčení dospělých poslouchat tento zvuk.

Po připomenutí jedné ze starších písní se třída přesunula do exteriéru, do lázeňského parku. Učitel Zdeněk Svěrák uvede téma vody a především to, že tělo je ze třech čtvrtin z vody. Voda je totiž léčebným prostředkem vodoléčby, kterou prosazoval Vincenz Priessnitz, o kterém je následující píseň *Lázeňský valčík*. Dramatizací této písně lze žákům přiblížit dobu první poloviny devatenáctého století nebo se nabízí možnost výuky valčíku jako tance.

Téma smlouvání provází úvod k další písni *Trhovce*, která melodicky vychází z harmonické mollové tóniny. Píseň vypráví o trhovci, který na rohoži prodává své zboží. Didakticky se dá píseň využít k analýze mollové tóniny a následné využití k přepsání známé lidové písně do orientálního modu, stejně jako to zkoušel Uhlíř v úvodu k písni s *Ovčáky, čtveráky*.

Debata se dále ubírala historicky. Marie Terezie zavedla v rámci svých reforem příjmení u svých poddaných. To určuje i téma další písně. Autoři postavili text písně *Příjmení* tak, aby vysvětlili, že každé příjmení nemusí určovat charakter jeho nositele. Živé tempo, pravidelný pochodový rytmus, durová tónina a humorný text dělají z *Příjmení* veselou a zábavnou píseň.

Před poslední písni se Zdeněk Svěrák ptá žáků, jakým povoláním by se v dospělosti chtěli žít. Oba autoři, Svěrák i Uhlíř, seznamují se svou cestou výběru povolání i děti a důležité poselství z jejich dialogu zní: „*Nejde ani tak o to, co děláte, ale jestli to děláte rádi, jestli vás to baví, protože pak chodíte rádi do práce a baví to i ty, pro které to děláte.*“ Poslední píseň *Zalévám květiny* zpívá dívka, která se ještě rozhoduje, čím se jednou stane, důležité je pro ni ale zalévání květin. Píseň nemá velký rozsah (c¹–a¹), žáci se mohou samostatně

doprovodit na některý z nástrojů Orffova Schulwerku nebo na boomwhackers. Po této písni již zazní jen znělka *Vadí, nevadí*.

4.5.1 Pracovní list k *Hodině zpěvu* roku 2010

- 1) V písni *Vinná muška* se zpívá: „Kdo ji vidí, ten hned tleská (...)“ Proč při spatření vinné mušky tleskáme?
- 2) V písni *Úsudkový příklad* je jeden příklad v refrénu uveden, zkus ho vypočítat:
- 3) Kdo zpívá píseň *Komu se stýská*?

V této písni je smutek, ale i naděje. Vybarvi části textu tak, abys modře označil/a smutek a zelenou naději.

Usíná kraj, ztichla i stáj,
tma padá ptákům do peří,
vzpomínka má odeslaná
usedla na práh tvých dveří.

Usíná město, usíná víska
a ty se v dálce chystáš spát,
komu se stýská, komu se stýská,
ten asi má někoho rád.

Usíná kraj, ztichla i stáj,
tma padá ptákům do peří,
přichází noc, stesku je moc,
možná to znáte někteří.

Usíná město, usíná víska
a ty se v dálce chystáš spát,
komu se stýská, komu se stýská,
ten asi má někoho rád.

- 4) Který hudební skladatel inspiroval Zdeňka Svěráka a přivedl jej na myšlenku napsat píseň *Saská polka*?

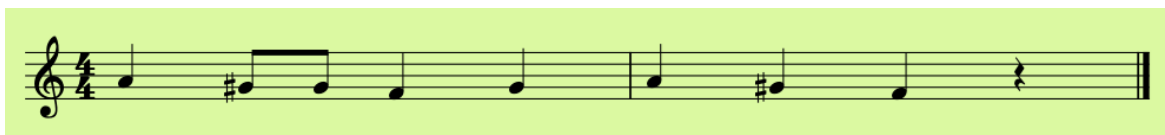
Na kolik dob se tančí tento tanec – polka?

5) Vybarvi slova, která píseň *Vlnitý plech* podle tebe vystihují:

pochodová	smutná	s málo slovy	veselá	s hodně slovy
pomalá	poučná	vtipná	svižná	romantická

6) Na kolik dob je píseň *Lázeňský valčík*?

7) V úvodu písně *Trhovec* narazíme na jeden nezpěvný krok. Zakroužkuj, která z melodií v písni zaznívá.

8) Poslechni si píseň *Příjmení* a zkus vymyslet další sloku z příjmení svých spolužáků.

9) Jaká nota je v refrénu písně *Zalévám květiny* nejčastější?

Za - lé - vám kvě - ti - ny s ni - mi bu - de svět ji - ný, za - lé -
vám kvě - ti - ny pro měs - ta i dě - di - ny. Kdo chce žít s rů - že - mi, po - mo -
ci mů - že mi, za - lé - vám rů - žo - vé ú - ze - mí.

4.6 *Hodina zpěvu, rok 2011*⁷²

Tento díl *Hodiny zpěvu* se od všech předchozích velmi liší. Nejedná se o tradiční díl, ale o díl vzpomínkový. Zdeněk Svěrák a Jaroslav Uhlíř odpovídají na otázky své nejčastěji obsazované sólistky Lucie Tocháčkové. Lucie zpívala písně *Město na řece*, *Zalévám květiny* a také hlavní role v operkách *Karkulka*, *O Dvanácti měsíčkách*, *O Šípkové Růžence*. Z řeči mezi tazající a dotazovaných vyplyne, že otázky jsou připravené autory písní, vzniká z toho komická situace. Z otázek vyplývají i písně, na které autoři vzpomínají.

První otázka směřuje na první píseň, která byla natočená pro televizi, tou byl *Elektrický valčík*, natočen v roce 1988 v režii Viktora Polesného. *Elektrický valčík* je zajímavý svým tonálním plánem, sloky jsou v c moll, refrén potom ve stejnojmenné C dur, obsahuje dvě dlouhé recitované pasáže. Jednotlivé části jsou zřetelné, ale jejich uspořádání je nepravidelné, žáci by proto mohli analyzovat formu písně.

„Jsou některé Vaše písně úsečné?“ ptá se dotazující Lucie. Zdeněk Svěrák ji ihned opravuje, dotaz měl znít: „Jsou některé Vaše písně užitečné?“ Jaroslav Uhlíř na otázku odvětlí, že všechny písně, které se povedou, jsou užitečné. Některé písně s tímto záměrem vznikaly, například *Dělání*, *Neopouštěj staré známé*, *Rada*. Svěrák navazuje s tím, že další písně byly napsány, aby pomohly dětem vyrovnat se s jejich handicapem. Jsou to písně *Brylky* a *Rovnátky*. Poslední jmenovaná píseň v pořadí následuje. Videoklip pochází z *Hodiny zpěvu* roku 1995, píseň je o slečně Bětě, která nemá rovné zuby, ale s pomocí ortodontisty Hnátky bude její problém do roka vyřešen. V písni jsou použita dvě peprná slova „kretén“ a „cvok“. Na můj dotaz, zda autor textů přemýšlel o volbě těchto slov do dětských písní, jsem dostala odpověď, že Zdeněk Svěrák „...by za dobrým rýmem šel světa kraj,⁷³“ a v tomto případě u dobrého rýmu setrval. Píseň *Rovnátky* je v tónině C dur, doprovod využívá hlavní a vedlejší harmonické funkce.

Následující debata autorů *Hodin zpěvu* se sólistkou Lucií směřuje k písni *Jevíčko*, která byla uvedena v *Hodině zpěvu* roku 2004. *Jevíčko* je klidná píseň v tříčtvrt'ovém taktu

⁷² *Hodina zpěvu* č. 24. TV, ČT1, 2011. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/878813-hodina-zpevu/21154311065/>

⁷³ SVĚRÁK, Zdeněk, textař, scénárista, herec, dramatik [telefonický hovor] Praha, 24.2.2022.

v tónině G dur. Výrazným doprovodným hudebním nástrojem je akordeon, který vytváří atmosféru městského folkloru. Píseň má výjimečně dlouhý videoklip (necelých 12 minut), protože v roce 2004 bylo potřeba nastavit minutáž celého dílu. Natáčení videoklipu bylo schválně protahováno a než je uvedena celá píseň, je natáčení několikrát přerušeno. Píseň zpívají Zdeněk Svěrák a Jaroslav Uhlíř, sólo v písni má právě Lucie Tocháčková. Autoři doprovázejí svůj zpěv jednoduchými pohyby rukou, který se dá didakticky při práci s žáky ve třídě využít. Sólistka naopak žádné pohyby nepředvádí, žáci by je mohli vymyslet. Podstata provedení této písně tkví v situačním humoru, který vzniká při přerušování natáčení, které nelze při práci se žáky s tímto pořadem vynechat.

Píseň *Mléčný bar* pro díl *Hodiny zpěvu* roku 1994 byla natočena v přírodě, a to přesto, že prostředí nekoresponduje s textem písně. Důvodem byla prostá záměna nahrávek, které byly na natáčení zvukařem dovezeny. Místo písně *Hlavně že jsme na vzduchu* byla dovezena nahrávka *Mléčného baru*, který se nakonec natočil, a to v jednom jediném záběru. *Mléčný bar* je rytmická píseň v rychlém tempu, která využívá principu dialogu a ozvěny. Refrén se dá využít pro výuku vícehlasu v podobě prodlevy. Každý verš refrénu (kromě posledního, kdy se hlasy spojí) je zpěvákem Svěrákem na konci zadržen a sbor ho do prodlevy opakuje. Humornost písně spočívá ve zpěvním textu a význačnosti slova *kakají*, které znamená jak plurál v genitivu podstatného jména *kakao*, tak sloveso *kakat* ve 3. osobě plurálu indikativu přezenta.

Dále se ptá Lucie Zdeňka Svěráka, která ze společných písni s Jaroslavem Uhlířem je jeho neoblíbenější. Svěrák odpovídá, že z důvodu zachycené nostalgie a Uhlířovy krásné melodie je to píseň *Semiška*. Je to píseň z *Hodiny zpěvu* roku 1989. Nostalgická teskná píseň v klidném tempu a čtyřčtvrtovém taktu vypráví o odložené semišové botě na smetišti, která vzpomíná na doby, kdy byla hojně využívána pro tančení zábavy. Myslím, že píseň se může dotknout více dospělého než dětského posluchače, přesto se dá didakticky využít například pro výuku volby hudebních výrazových prostředků v návaznosti na text. Text *Semišky* je velmi kvalitní, například verše: „...v útrokách té semišky/usadily se myšky/a ty myši v skrýši slyší divná slova.“ zvukomalebně evokují špitání a tiché zvuky pohybu na smetišti.

Na otázku, zda existuje nějaká písnička, která je spojena s konkrétní osobou, odpovídá Zdeněk Svěrák, že píseň *Pan doktor Janoušek* je spojena s rodinným lékařem, který ho v dětství při nemoci navštěvoval. Vzpomínka na lékaře, který míval „*ucho jak led*“ se sice ve skutečnosti váže ke Svěrákovu dětství, tedy k přelomu 30. a 40. let 20. století, samotná píseň však byla natočena pro *Hodinu zpěvu* roku 1993. Výrazným prostředkem v písni je změna tempa, která nastává vždy k refrénu. Sloky jsou v pomalém zasněném tempu, které evokuje vzpomínání na dětství, refrén potom v tempu rychlém. To naopak symbolizuje spěch lékaře, který chce rychle pomoci nemocnému.

Dalším probíraným tématem mezi účinkujícími je název písně, respektive, jak moc je název pro píseň důležitý. Svěrák je zastáncem toho, aby název písně začínal jako první sloka nebo první verše refrénu. Pokud se tak neučiní a píseň se stane úspěšnou, diváci a posluchači si písně sami přejmenují. Stalo se to tak například s písní *Vadí, nevadí* z pohádky *Tři veteráni* (1984), kterou většina z nás zná pod názvem *Není nutno*. Píseň *Zapomětlivá* byla zase diváky na internetovém serveru pro sdílení videosouborů YouTube nazvána jako *Hymna sklerotiků*. Práce s touto písní je popsána výše v kapitole 4.2 věnované dílu *Hodiny zpěvu* z roku 2007.

Jaroslav Uhlíř dále jmenuje své písně, které se zpívají u táborových ohňů. Podle něj jsou to především tyto: *Severní vítr*, *Dělání*, *Holubí dům*, *Není nutno*. Zdeněk Svěrák doplňuje, že někdy se ještě zpívají písně *Když se zamiluje kůň* a *Barbora píše z tábora*. Poslední zmíněná píseň je s táborovými ohni spjata právě tématem, které je patrné již ze samotného názvu. *Barbora píše z tábora* svým rodičům a stěžuje si, proč není o pár let starší, protože je zamilovaná do svého vedoucího. Vtipná píseň stejně jako *Pan doktor Janoušek* mění své tempo při refrénu. Je tomu však naopak, pomalé a zasněné tempo je zvoleno pro refrén, kdežto sloka je rytmická, aby podtrhla text, který vypráví o všech aktivitách, které Barbora na táboře zažívá. Sloky písní využívají prosté melodie, která je postavena na tónu a¹, proto by se dala vhodně užít pro výuku rytmických figur s využitím boomwhackers.

Poslední otázka směřuje na oba autory. Lucie se jich ptá, zda v daném roce složili nějakou novou píseň, nebo zda jako autoři utichli. Z odpovědi se dozvídáme, že Svěrák a Uhlíř napsali v roce 2011 jednu společnou píseň *At' smolařům je hej*. Píseň je věnovaná lidem, kteří neměli v životě příliš štěstí a nesou si nějaký handicap, ale přesto mohou žít kvalitní

a radostný život. Text je koncipován jako modlitba za tyto lidi, refrén zní: „Dej, Pane Bože, dej, ať smolařům je hej, a protože jsi spravedlivý, tak dělej divy a k zázrakům se měj.“ Dojemnou atmosféru písně dokreslují záběry z akcí a aktivit lidí s různým tělesným handicapem, kteří jsou stejně šťastní a užívají si života jako lidé zdraví. Záběry pocházejí patrně z akcí centra Paraple, kterému je Zdeněk Svěrák prezidentem.⁷⁴

Po písni *Ať smolařům je hej*, jsou proběhnou již jen titulky s tradiční znělkou *Vadí, nevadí*. Výběr písní do tohoto vzpomínkového dílu volily sami autoři a podléhá právě daným otázkám, které v průběhu pořadu slyšíme.

⁷⁴ Paraple. (nedatováno) Zdeněk Svěrák [online]. [cit. 2012-02-12] Dostupné z WWW: <https://www.paraple.cz/paraple/o-nas/zdenek-sverak/>

4.6.1 Pracovní list k *Hodině zpěvu* roku 2011

- 1) Jaká byla první píseň dvojice Zdeňka Svěráka a Jaroslava Uhlíře, která byla natočena pro televizi?
- 2) Píseň v sobě skrývá několik částí, jednoduše se dají rozdělit na: sloky, refrén a recitace. Napiš do rámečků, jak jsou uspořádány:

--	--	--	--	--	--

Jakou funkci plní recitace?

- 3) O čem je píseň, která má pomoci některým dětem s jejich handicapem?
- 4) Proč má píseň *Jevíčko* tak dlouhý videoklip? Na kolik je píseň dob?
- 5) Porovnej podle tabulky písně *Mléčný bar* a *Semiška*.

	<i>Mléčný bar</i>	<i>Semiška</i>
tempo		
nálada		
hudební nástroje		

- 6) Jaký zvukový dojem máš z veršů: „V útrokách té semišky/usadily se myšky/a ty myši v skrýši/slyší divná slova.“

7) Jaký je v písni *Pan doktor Janoušek* rozdíl mezi slokou a refrénem?

8) Píseň *Zapomnětlivá* je duet, to znamená, že spolu hovoří (zpívají) _____ osoby.

9) Jaká je nálada hudby, když zpívá Barbora tento text?

Proč jsem se nenarodila o pár let dřív,
dneska bych krásně chodila se Štefanem, co říká si Steve.
Proč jste mě prostě neměli o pár let dříve,
řekla bych: Nebud' nesmělý, líbej mě Steve!

Tolik lidí chodí s hlavou _____,
o štěstí si léta jenom sní,
jsou to _____ odložené štěstěnou
a smůla má je za vlastní

Dej, Pane Bože, dej
ať smolařům je hej
a protože jsi _____,
tak dělej divy
a k zázrakům se měj.

Dej, Pane Bože, dej,
ať smolařům je hej,
dej, ať jsou z toho udivení,
že _____ není jen trápení a žal,
to prosím, abys dal.

Tolik lidí pátek má i v _____,
nešťastný je v týdnu každý den,
splň ji, Pane, ze snů aspoň některý,
dej _____, jak z toho ven.

Dej, Pane Bože, dej
ať smolařům je hej
a protože jsi _____,
tak dělej divy
a k zázrakům se měj.

Dej, Pane Bože, dej,
ať smolařům je hej,
dej, ať jsou z toho udivení,
že _____ není trápení a žal,
to prosím, abys dal.

10) Doplně text do písni *Ať smolařům je hej*. Jaké poselství tato píseň nese?

4.7 *Hodina zpěvu, rok 2012*⁷⁵

Hodina zpěvu roku 2012 začíná znělkou *Vadí, nevadí* v doprovodu pouze klavíru se záběry na pohybující se sbor i autory písní Zdeňka Svěráka a Jaroslava Uhlíře v prostředí pražského umělého ostrova Kampa. Svěrák ihned seznamuje žáky s tímto prostředím a Uhlíř dodává, že na tomto místě bude natočena aktuální *Hodina zpěvu*, ve které budou připomenuty písně starší a uvedeny čtyři nové. V krátkých střížích jsou všechny písně představeny. Jsou to *Vzpomínka na Ježka*, *Starý sako*, *Koráby*, *Buřtík a Špejlička*, *Straka*, *Mateřinky*, *Cvrčkovi ukradli housličky*, *Na vzduchu* a *Lampář*.

Po uvedení ukázek všech písní, které nebylo v předchozích dílech zvykem, se autoři opět jako pedagogové a jejich sborová třída přesouvají k Werichovu domu. Zde proběhne krátký výklad o samotném stavbě, ke které se váže dlouhá historie. Bydlel zde Josef Dobrovský, který napsal první českou mluvnicí. Výklad se poté zaměří na Jana Wericha. Z vědomostí žáků vychází mnoho informací o tomto spisovateli, které Svěrák s Uhlířem lehce doplňují. Všechny vědomosti jsou zakomponovány do textu samotné písně, která se proto hodí k výuce o Osvobozeném divadle a jeho předních osobnostech: Janu Werichovi, Jiřím Voskocvi, ale především o Jaroslavu Ježkovi. Uvedená starší píseň se jmenuje *Vzpomínka na Ježka*. Píseň je vhodná i pro starší žáky, kteří jsou seznámeni s některými písněmi tvorby W+V+J, protože do doprovodu písně jsou zakomponovány motivy dvou nejznámějších písní *Tmavomodrý svět* a *Život je jen náhoda*. Žáci mohou tyto motivy odhalit. Celá motivická práce v doprovodu této písně je velmi zajímavá. Píseň má bluesový charakter, ale zpívá-li se o discovém žánru, v doprovodu zazní disco rytmy a technická hudba, zpívají-li se verše „*Jaroslav se z nebe dívá/jeho písně kdekdo zpívá...*“ doprovází hlavní melodii andělský chór.

Zdeněk Svěrák vypráví svým žákům vtip o oblecích v šatní skříni, které si šeptají, že vycházejí z módy, Uhlíř na to navazuje historkou o potkanovi, kterého měl ve svém bývalém bytě. Obě historky mají být úvodem k písni *Starý sako*, ale Uhlíř její uvedení zdržuje. V dalších dílech tohoto pořadu se humorná situace o Uhlířově „neschopnosti opustit myšlenku“ užívá častěji. *Starý sako* je píseň o smutném saku, které

⁷⁵ *Hodina zpěvu* č. 25. TV, ČT1, 2012. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/878813-hodina-zpevu/21254311065/>

už není v módě a stěžuje si na svůj těžký život. Tomu odpovídá i nostalgický a šantánový charakter doprovodu na rozladěný klavír. Zajímavý je refrén, který postupně stoupá po všech tónech tóniny C dur, ve které je první část písně napsaná. V tomto ohledu se dá píseň se žáky ve škole snadno doprovodit, pokud se však upraví i druhá část písně, která je celá transponována o půl tónu výše, tedy do Des dur a ponechá se v C dur. Po písni je ještě žákům ukázán kus látky se vzorem rybí kost, aby byli seznámeni i s touto mimohudební skutečností.

Třída a pedagogové se baví o Vltavě, ale další píseň, která má být uvedena, se odehrává na Labi. Vystavěním oslího můstku o snoubení Vltavy a Labe u Mělníka se téma povede k větší řece přenést. Než píseň zazní, je ještě proveden krátký rozhovor se studentkou Eliškou Hanušovou, která píseň *Koráby* v roce 2005 nazpívala. Píseň o čtyřech slokách bez refrénu je v g moll ve čtyřčtvrtovém taktu. Výrazným doprovodným nástrojem jsou perkuse a zobcová flétna. Do teskné písně o korábech plavících se po řece Labi je mezi sloky vložen „mezizpěv“ se stejnou melodií zazpívaný mužskými basovými hlasy. To se dá využít jako odrazový můstek pro pojednání o typech hlasů.

Po vloženém klipu starší písně se vrací situace opět na pražskou Kampu. Svěrák s Uhlířem si pochvalují své písně a uvádějí píseň další, kterou údajně složil někdo jiný. Navzájem si dokazují, zda je lepší hudba nebo text. Nakonec dospějí k tomu, že když se konkrétní text a hudba spojí dohromady, nedopadá výsledek špatně. Bystří žáci rozpoznají, že hovoří sami o sobě. Píseň *Buřtík a Špejlička* je o dvou kamarádech, kteří mají rozdílné postavy, ale zakoupili si stejná trička. Sami autoři uznávají, že tato píseň nepatří k jejich nejlepším dílům, ale i tak se píseň dá didakticky využít. Je vhodná spíše pro mladší žáky a vzhledem k refrénu, který je celý postaven na ozvěně, se dá právě s mladšími žáky snadno naučit. Rozdíl mezi slokou a refrénem je pouze v opakování a neopakování veršů.

Během uvádění další písně *Straka* se Uhlíř se Svěrákem baví o tom, co vše jim již bylo odcizeno. Do jejich debaty, která probíhá na Kampě během běžného denního provozu jim do záběru vstupují různí lidé. V možnostech režie je záběry zopakovat a nastříhat, pro komičnost a autenticitu situace jsou tyto „nepovedené“ záběry v díle ponechány. Píseň *Straka* je v rychlém tempu ve čtyřčtvrtovém taktu, pojednává o pátrání po tomto černobílém ptákově, k němuž se váže mýtus o jeho loupežnické zálibě. První uvedení

Straky bylo v roce 2004 a didakticky se dá píseň využít k analýze hudebních výrazových prostředků, které jsou využity k dokreslení atmosféry honu na straku.

Následující píseň *Mateřinky* je o dětech v mateřské škole, pro které není problém se ve svých hrách a představách okamžitě stát čímkoliv na světě. Zároveň obrázky, o kterých se zpívá, určují, co kterému dítěti patří. Refrén zpívají děti z mateřské školy a sloka je recitovaná. Dělí se na otázku, kterou přednese Zdeněk Svěrák a odpověď dětí, které Svěrákovi vysvětlují, jaký bývá to ve školce režim. Píseň je vhodná právě pro nejmladší žáky vzhledem k její nízké náročnosti i tématu.

Píseň *Cvrčkovi ukradli housličky* pochází z *Hodiny zpěvu* z roku 1999. Cvrčka představuje houslový virtuos Jaroslav Svěcený, který do písničky sám nahrál houslový part. Název písničky napovídá i jeho obsahu, který pojednává o cvrčkovi, který měl krásné housle a hrál na ně veselou písničku. Byl však přepaden neznámými brouky a housle mu byly odcizeny. Cvrček byl z události smutný, ale hmyzí kamarádi mu pomohou, zorganizují peněžní sbírku a zakoupí mu housle nové. Melodie začátku slok je postavena na sestupném pohybu. To je vhodné pro procvičení intonace. Celá píseň má tři sloky, je v durové tónině. Druhá sloka však vybočí do stejnojmenné mollové tóniny, ve třetí sloce se opět vrací do durové. Analýza obou sestupných běhů se dá didakticky využít pro starší žáky pro srovnání durové a mollové tóniny. Také se dá reflektovat, proč změna harmonie nastává.

Dvacet let starou píseň *Hlavně že jsme na vzduchu* plnou optimismu uvádí další rozhovor, který se však stáčí k „hudební krádeži“. Svěrák uvádí, že Uhlíř takzvaně vykradl melodii *Ódy na radost* Ludwiga van Beethovena. Uhlíř vysvětluje, že obě písničky jsou o radosti ze života, proto využitím stejného motivu klasicistního skladatele tímto způsobem zdraví. Propojení s hudební historií se dá didakticky využít, stejně tak melodie přede hry, respektive Beethovenův motiv prvního verše ze čtvrté věty jeho *Deváté symfonie*. Žáci se ji mohou naučit na melodické hudební nástroje jako je metalofon, xylofon nebo ve skupinách na boomwhackers. Motiv je využit kromě přede hry i v dohře.

Poslední píseň tohoto dílu *Lampář* předjímá technický výklad Zdeňka Svěráka o způsobu plynového osvětlení v pražských (a nejen pražských) ulicích. Jaroslav Uhlíř přednese i umělecký výklad, který se ke starému osvětlení váže. Seznamuje žáky s malířem Jakubem Schikanederem, který rád ve svých malbách zachytával ulice s plynovými

lampami a jehož obrazy si režie a dramaturgie do videoklipu vypůjčily. Ještě před písni se oba pedagogové se svou třídou a diváky loučí a připomínají, že zpěv je zdravý pro plíce i pro duši.

Lampáře zpívá Zdeněk Svěrák, v refrénu ho doprovází sbor. Píseň je nejprve melancholická, klidná, od druhé sloky se zvýrazní rockový doprovod písně. Sloky jsou ve fis moll, refrén potom v paralelní A dur. Píseň má poměrně velký rozsah (a–cis²), proto je vhodná pro starší žáky prvního stupně. Součástí refrénu je mezihra se stejnou melodií jako refrén samotný, dá se proto se žáky naučit na jednoduché melodické nástroje. *Lampář* je vzpomínkou na dobu zachycenou v olejomalbách malíře Schikanedera a text refrénu v sobě nese prosbu, aby bylo v parcích bezpečno. Po poslední písni zaznívá již jen známá znělka *Vadí, nevadí* a titulky probíhají s pozadím Schikanederovy olejomalby.

4.7.1 Pracovní list k *Hodině zpěvu* roku 2012

- 1) Z první písně *Vzpomínka na Ježka* zjisti následující informace o tomto hudebním skladateli.

Na jaký nástroj hrál Jaroslav Ježek?

Jak se jmenovali jeho přátelé, se kterými v Osvobozeném divadle spolupracoval?

Jaký handicap Jaroslava Ježka trápil?

BONUS: Pokud znáš píseň *Život je jen náhoda*, najdeš úryvek její melodie, který je ve *Vzpomínce* použit?

- 2) Při písni *Starý sako* se zaposlouchej do jejího hudebního doprovodu. Jak zní nástroje?
- 3) V písni *Koráby* zpívají jednu část jen dospělí muži, a to nízkým hlasem, říkáme mu bas. Najdi na internetu, jak se říká vyššímu mužskému hlasu, jak se dělí hlasy ženské a zapiš to:
vyšší ženský hlas:
nižší ženský hlas:
vyšší mužský hlas:
nižší mužský hlas:
- 4) Jak se liší melodie slok a refrénu v písni *Buřtík a Špejlička*?
- 5) Co znamená, že je *Straka* kleptomanka?
- 6) Zpívá se ve *Strace* celou dobu? Pokud ne, co je jinak?

7) Porovnej sloku a refrén v písni *Mateřinky*:

	sloka	refrén
tempo		
hudební nástroje		
způsob zpěvu		
nálada		

8) V písni *Cvrčkovi ukradli housličky* vychází nápěv téměř z celého znění dvou stupnic. Porovnej je a popiš rozdíl. Proč jsou obě použity? Jak potom hudba zní?

9) Z jaké skladby je použita melodie v písni *Hlavně že jsme na vzduchu* a kolikrát zazní?

10) Jaké hudební nástroje v písni *Lampář* zaznívají?

4.8 *Hodina zpěvu, rok 2013*⁷⁶

Díl pořadu *Hodina zpěvu* natočený v roce 2013 je rovněž jako v roce 2011 vzpomínkový. Tento díl je laděn vánočně. Již během úvodní znělky *Vadí, nevadí* se záběry zaměřují na vánoční motivy jako je hořící krb, vánoční stromeček nebo dárky. Mezi tyto tematické záběry zařadila režie úryvky z videoklipů, které budou v následujících minutách pořadu vzpomínány. Ke konci úvodní písně se záběr pomalu zaměřuje na ústřední dvojici Zdeňka Svěráka a Jaroslava Uhlíře, kteří se výjimečně nenachází v interiéru školní třídy, ale u stolku v kavárně. Úvodní slovo si bere rovnou Zdeněk Svěrák, který seznamuje obecenstvo za televizní obrazovkou se skutečností, že v tomto díle budou spolu s Jaroslavem Uhlířem vzpomínat na písničky, které složili v průběhu své společné kariéry. Jaroslav Uhlíř vzápětí doplňuje, že jedna z písní bude nová. Rozhovor mezi oběma aktéry je dramaturgicky vystavěn tak, že Svěrák daruje Uhlířovi vánoční dárky. Ty posléze postupně vybírá zpod vánočního stromečku, Uhlíř je postupně vybaluje a hádá, kterou ze společných písní mu má dárek připomenout. Začátky uhodnutých písní hraje na přistavené elektronické klávesy. Zdeněk Svěrák mi během telefonického rozhovoru potvrdil, že pro tento díl vybrali písně, které chtěli divákům připomenout. Podle autorů jsou to takové písně, které si zaslouží větší pozornost diváků, ale nestaly se hity.⁷⁷

Prvním z Uhlířem rozbalených dáreků je kámen. Uhlíř zkouší píseň *Padá kámen ze skály*, kterou spolu se Svěrákem složili pro hudební skupinu Faraon⁷⁸, textař ho ale zastavuje a navede ho k písni, která posléze zazní: *Skálo, skálo*. Tato milostná pohádková píseň se vyznačuje pomalým tempem a občasným vybočením z F dur do d moll. Píseň má formu *aba*, je proto vhodná pro výuku malé písňové formy. Píseň s videoklipem byla natočena pro *Hodinu zpěvu* roku 1993, zároveň jsou do klipu vloženy záběry prince na koni v podání

⁷⁶ *Hodina zpěvu* č. 26. TV, ČT1, 2013. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/878813-hodina-zpevu/21354311064/>

⁷⁷ SVĚRÁK, Zdeněk, textař, scénárista, herec, dramatik [osobní hovor] Praha, 6.4.2022.

⁷⁸ Česká televize. Jaroslav Uhlíř v Lucerně [online]. Popis pořadu. 2005. [cit. 2022-02-01] <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10090598999-jaroslav-uhlir-v-lucerne/>

herce Michala Dlouhého z televizní pohádky *O myrtové panně* (1992).⁷⁹ Původně byla však píseň nazpívána Jitkou Molavcovou do televizní pohádky *O chytrém Honzovi* (1985).

Autoři dále popisují písně, které se staly slavnými právě díky filmovým a televizním pohádkám. Zmiňují znělku samotného pořadu – píseň *Vadí, nevadí*, která pochází z filmu *Tři veteráni* (1983). Velmi úspěšnou televizní pohádkou na písně byl film *Princové jsou na draka* (1980), ze které autoři rovnou zanotují píseň *Statistika*, dále je uvedena ukázka písně *Dělání*, kterou nazývají jako svou „trvalku“, tedy píseň, která trvá. Dále jsou zmíněny filmy a notovány písně z filmů *Ať žijí duchové* (1977), *Lotrando a Zubejda* (1996) nebo *S čerty nejsou žerty* (1984). Z poslední uvedené pohádky je reprodukován krátký úryvek z *Hodiny zpěvu* roku 1990, kdy byla do natáčecího studia přizvaná zpěvačka Zdena Tichotová, která píseň *Voda, voděnka* do filmu *S čerty nejsou žerty* nazpívala.

Zdeněk Svěrák podává Jaroslavu Uhlířovi další dárek, který má být indicií pro následující píseň. Uhlíř rozbálí píšťalku a ihned začne hrát píseň *Nádraží*. Svěrák ho zastavuje a uvádí svůj záměr na pravou míru. Píšťalka měla uvést píseň *Jedeme vlakem*, která je vzápětí reprodukována. *Jedeme vlakem* byla poprvé uvedena v *Hodině zpěvu* roku 2005 a vypráví o cestování vlakem za starých časů, kdy vlaky poháněla parní lokomotiva. Videoklip rytmičké písně je natočen ve skutečném historickém vlaku taženém parní lokomotivou, záběry jsou přímo z vlaku, z pozice strojvedoucího i do krajiny. Refrén je založen na podobnosti s houkáním lokomotivy, proto je použito citoslovce *hů* a melodie není složitá. Vhodně se dá použít pro výuku vícehlasu v terciích.

Uhlíř rozbaluje další dárek, vybalí koblihy a nemůže uhodnout další píseň. Svěrák mu radí, popíše polysémii slov. Z výkladu vychází, že slovo kobliha pojmenovává jak cukrářský výrobek, tak koňský exkrement a zamýšlenou písní jsou vánoční *Poníci*. Smutná melancholická píseň vypráví o pouťových ponících a jejich nočním úkrytu, o kterém lyrický mluvčí přemýšlí. Sloky jsou v a moll, refrén v paralelní C dur. Refrén v sobě nese náznak naděje, proto nastává i změna tóniny.

⁷⁹ Česko-Slovenská filmová databáze (nedatováno). O Myrtové panně [online; cit. 2022-02-01]. Dostupné z WWW: <https://www.csfd.cz/film/155853-o-myrtove-panne/prehled/>

Dále se autoři baví o tom, jak spolu skládají písně. Nejprve vzniká Svěrákův text a poté Uhlířova hudba. Při rozhovoru Uhlíř rozbalí dárek, kterým je chemické sklo, což uvádí píseň *Alchymisti*. Tato píseň je popsána výše v kapitole věnované *Hodině zpěvu* z roku 2009, kdy byla tato píseň poprvé uvedena. Výrazným prvkem *Alchymistů* je změna charakteru mezi slokou a refrémem.

Rozhovor se ubírá směrem k jediné nové písni tohoto ročníku. Je to melancholická píseň *Když sovy loví*. Píseň má ale pro oba zpívající autory vysoké tóny, proto je pro její zahrání pozvaná kapela Jaroslava Uhlíře. Hráči jsou představeni: kapelník a zpěvák Fredy Bittner na elektrickou kytaru, na basovou kytaru Filip Spálený, na bicí Mikuláš Nop. Za klávesy usedá Jaroslav Uhlíř. V doprovodu se ozývají i další zvuky než jen zvuky uvedených hudebních nástrojů. Práce s elektrickými nástroji tyto možnosti skýtá a je vhodné s nimi žáky také seznámit. Tato smutná píseň je pro to příležitostí.

Svěrák s Uhlířem se baví o možnostech, které mají rodiče, když jejich dítě přestane chtít hrát na hudební nástroj a v pubertě zpravidla končí. Uhlíř dále přesvědčuje děti, aby u hraní zůstali, protože se jim to může hodit například při seznamování. Dalším rozbaleným dárkem je dred, který uvede píseň *Dredy z Hodiny zpěvu* roku 2008. Didaktická vhodnost této písně je uvedena výše ve stejnojmenné kapitole této práce.

Jaroslav Uhlíř pokládá Zdeňku Svěrákovi otázku, jak skládá texty pro své písně. Svěrák představuje divákům svůj sešit, do kterého si zapisuje veškeré nápady, které by se mu mohli později hodit. Jeho texty vznikají zpravidla na základě jednoho rýmu. Takový rým byl impulzem pro vznik textu *Vlčí máky*, které jsou záhy uvedeny. *Vlčí máky* jsou milostná píseň v C dur, která proplétá čtyři umělecké slohy – baroko, rokoko, empír a secese. Vlčí máky značí křehkost lásky lyrického mluvčího písně a jeho vysněné slečny z různých minulých dob. Píseň se dá vhodně didakticky využít jako evokace pro výuku jmenovaných uměleckých slohů nejen v hudební výchově, ale i v rámci mezipředmětových vztahů, například ve výtvarné výchově s tvorbou Alfonse Muchy, který je v písni také zmíněn. Píseň byla poprvé v pořadu uvedena v roce 2005.

Uhlíř rozbaluje dárek s jedlovou větvíčkou, která evokuje další píseň *Jedličky*, v *Hodině zpěvu* uvedenou v roce 2000. Píseň z lesního prostředí vypráví o stromech v lesní školce, které potřebují péči stejně jako malé děti navštěvující mateřskou školu. Sloky začínají

dvěma po sobě jdoucími kvartami, které jsou obtížné na intonaci, zároveň způsobují široký rozsah písňě přes jednu oktávu. Píseň je proto vhodná pro starší žáky a zároveň vhodná pro zaměření na výuku intonačních skoků.

Předposledním dárkem je pouťová růže. Mohla by evokovat píseň *Na té naší pouti*, ale Svěrák uvádí jinou píseň se stejnou tematikou, a to *Koutek ztracených dětí*. Píseň zpívá Jaroslav Uhlíř převlečený za malého chlapce, kterému se líbí na Matějské pouti všechny atrakce, koutek pro ztracené děti ale nejvíce. Na tomto místě má nejraději projev lásky svých rodičů, když ho naleznou. Píseň je rytmická, v doprovodu se ozývá mnoho zvuků dokreslujících atmosféru pouti, na refrén však nastane zklidnění melodie, harmonie i tempa, které znamená spokojenost a ukojení potřeby rodičovské lásky hlavního hrdiny, který zpívá, že mu je jako ve vatě.

Posledním předmětem, který představuje píseň, je figurka vojáka. Je to píseň *Pánbíčku, stůj při mně*, která je rovněž popsána výše v kapitole věnované *Hodině zpěvu* roku 2009.

Po poslední písni vidí diváci jen titulky se záběry z průběhu tohoto dílu za doprovodu tradiční znělky pořadu.

4.8.1 Pracovní list k *Hodině zpěvu* 2013

- 1) Kolik má píseň *Skálo, skálo* částí?

- 2) Které v uvedených pohádkových písních z dílny Svěráka a Uhlíře znáš?

- 3) Porovnej písně *Jedeme vlakem* a *Poníci*:

	<i>Jedeme vlakem</i>	<i>Poníci</i>
tempo		
nálada		
zpěv/řeč		
téma (obsah) písně		
hudební nástroje		

- 4) Co zjistili *Alchymisti* o zlatě v Praze?

- 5) Který rytmus patří k refrénu písně *Když sovy loví* a který k refrénu písně *Dredy*?

The image shows two musical staves. The top staff is on a purple background and represents the rhythm of the song 'Když sovy loví'. It starts with a 4/4 time signature, followed by a series of eighth notes, a triplet of eighth notes, a quarter note, and another triplet of eighth notes. The bottom staff is on an orange background and represents the rhythm of the song 'Dredy'. It starts with a 4/4 time signature, followed by a series of eighth notes and quarter notes.

6) Která čtyři období byla v písni zmíněna? Doplň do textu tyto názvy i další slova:

Kdyby žila v době _____,
jezdíval bych každé jaro k ní.
Napudrován a s bílou _____
nosil bych po parku ji na rukou

Kdyby žila v době _____.
kráčel bych s ní kolem potoka,
pak bych se sklonil jako amant k ní
a říkal tyto _____ galantní:

Vlčí máky, vlčí máky
choulostivé na omak,
taková jsi, _____, taky
jako mák, jako mák.

Samý příslib, samé hrátky
samý úsměv koketní.
nesahejte na mé _____
okvětní, okvětní.

Kdyby žila v době _____,
koupil bych jí šaty na míru,
v kterých by vypadala anticky,
aby mě _____ na vždycky.

Kdyby žila v době _____,
s kým by chodil Mucha? Přece s ní.
Do _____ vetknul by jí vlčí mák
a chtěl by kreslit ji jenom tak, na plakát.

Vlčí máky, vlčí máky
choulostivé na omak,
taková jsi, _____, taky
jako mák, jako mák.

Samý příslib, samé hrátky
samý úsměv koketní.
nesahejte na mé _____
okvětní, okvětní.

7) Kdo představuje v písni *Jedličky* pro stromy v lesní školce babičku?

8) Proč nastane při slovech: „*Koutek ztracených dětí na pouti u Matěje, tam já chci posedět, tam je mi jako, tam je mi jako, tam jako ve vatě je.*“ zpomalení? Co to znamená?

9) Byla v písni *Pánbíčku, stůj při mně* vyslyšena vojákova modlitba a dostal se zpět domů?

4.9 Hodina zpěvu, rok 2014⁸⁰

Hodina zpěvu roku 2014 začíná tradiční znělkou Vadi nevadí, tentokrát se záběry na pochodující pedagogy Zdeňka Svěráka a Jaroslava Uhlíře s jejich třídou vybranou z dětského sboru Sedmihlásek a Claireton Chorale, kteří úvodní píseň zpívají. Celá skupina se nachází ve Svatém Janovi pod Skalou. V exteriéru se odehrává celý díl. S historií tohoto místa seznamuje třídu skupina nejstarších děvčat, která si dané informace nastudovala. Oslím můstkem přes skromný vegetariánský život poutníka Ivana (žijícího na tomto místě) se skupina dostává k první písni pořadu – *Snídani*.

Střední tempo, tónina C dur, prostá melodie a edukativní text písně *Snídaně* o základních potravinách umožňují práci s mladšími žáky. Čtyři sólové části po každé sloce jsou promluvami jednotlivých potravin. Protože v nich (kromě jedné) není explicitně řečeno, o jakou potravinu se jedná, je možné žáky hrou hádanky naučit nejprve tyto části. Učitel pak může zpívat celou píseň a žáci podle smyslu textu vždy zazpívají danou sólovou část, kterou poznají podle poslechu a proudu textu. Prostá melodie, která je založena na tónech C dur a většinou postupných krocích je také vhodná pro instrumentální doprovod na melodické Orffovy nástroje.

Další informace o poutníku Ivanovi z úst jedné žákyně je přeložena do angličtiny jejím spolužákem. Tím se téma dostává k anglickému jazyku a Jaroslav Uhlíř se Zdeňkem Svěrákem vykládají o svých skromných znalostech tohoto jazyka. Dále se diváci dozvídají o jazyku esperanto, jeho vzniku a funkci, kterou dnes přebírá právě jazyk anglický. Celý rozhovor je úvodem pro píseň *Angličtina*. Píseň je vhodná především v rámci mezipředmětových vztahů, ale je zajímavá i svou formou. Na začátku i na konci písně je znělka, která je založena na střídání tónů a¹ a c², tato tercie připomíná bití zvonů. Text v sobě nese výzvu k učení se angličtiny, která otevírá dveře pro různé příležitosti téměř po celém světě.

Při uvedení další písně vstupuje do záběru režisér Viktor Polesný, který koriguje herectví Zdeňka Svěráka a Jaroslava Uhlíře. Vznikají tak humorné situace. Píseň *Copánek* je

⁸⁰ *Hodina zpěvu* č. 27. TV, ČT1, 2014. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/878813-hodina-zpevu/21354311065/>

natočena na louce a postel, která je na ni umístěna, působí poeticky. Vypráví o představách malé dívky o jejím budoucím muži. Píseň v C dur a ve středním tempu začíná netradičně refrémem, který zazní v písni jen dvakrát. Sloky potom popisují konkrétní vlastnosti očekávaného ženicha.

Svěrák s Uhlířem se baví o svém pohledu na svět, zda jsou optimisté nebo pesimisté. Tyto role si rozdělí pro následující píseň *Prší*, ve které se ve slokách odehrává jejich dialog. Refrén vyprávějící o koloběhu vody je také založen na dialogu mezi sborem a sólistkou představující kapku vody. Svižné tempo a Es dur evokují kapky deště, úskalím při nácvičku písně mohou být velké trioly, na kterých je postavena melodie refrénu. Z tohoto důvodu je vhodnější nácvik imitací. V předešlé i došlé je použit motiv dětské lidové písně *Prší, prší*, která může sloužit jako evokace před nácvikem této písně.

Na další píseň se kolektiv přesouvá do volné krajiny, mimo obec Svatý Jan pod Skalou. Důležitým prvkem v krajině jsou stožáry vysokého napětí, probíhá debata o tom, k čemu všemu elektrickou energii používáme a o Františku Křížíkovi, který postavil na území Čech první elektrárnu. Rozhovor se ubírá k pojmenování fyzikálních jednotek podle jejich objevitelů, například Ampér, Ohm nebo Volt. Uhlíř vyslovuje své přání, aby se po jeho osobě jmenovala hudební jednotka, jednotka dojemnosti. S touto informací se dá pracovat se žáky při distanční výuce, určování množství uhlířů na různé písně, je nutné ale stanovit škálu. Následující píseň *Stožáry vysokého napětí* jsou zajímavé především v harmonii. Akordy jsou vybrané tak, aby v doprovodu často zněla sekunda (např. D maj 7, cis moll 7). Tento blízký interval má evokovat právě elektrickou energii a zvuk elektrického vedení. Odhalení tohoto záměru by mohlo být pro žáky 1. stupně složité, učitel ale může pracovat s hudebními představami, pokud zahraje stejnou melodii jednou v originálním doprovodu a podruhé s akordy bez přidaných sekund.

V dalším vstupu se mění prostředí z přírodního na městský. Skupina se nachází na Městském koupališti Mšeno. Zdeněk Svěrák vypráví o historii místních i dalších občanských lázní. Píseň *Plovárna* je stylizována do doby první republiky. Do rozverně písně v C dur a ve čtyřčtvrtovém taktu je zakomponovaná část textu lidové písně *Šly panenky silnicí*. Odhalení lidové písně a tematické propojení, nalezení společných a rozdílných znaků může být způsobem práce s písní *Plovárna*.

Následující dvě písně jsou ze starších děl *Hodiny zpěvu*. První uvedenou jsou *Řikadla*, která jsou zpracována výše v této práci, konkrétně v kapitole *Hodina zpěvu* z roku 2001. Druhou starší písní je *Na Žižkaperku*, která byla poprvé v pořadu představena v roce 2003. Tato vypráví o setkání dvou spolužáků, kteří se ve stáří náhodně setkají. Jejich přímý rozhovor je dvakrát vložen do písně jako refrén. Charakter písně je stylizován do městského folkloru 30. let 20. století, především díky akordeonu v doprovodu a tříčtvrt'ovém taktu. Píseň je také o lásce. To je téma společné i s písní další. Každá ale na tento cit nahlíží jinak. To je znatelné nejen v textu, ale i v harmonii a doprovodu. Poslední píseň tohoto dílu *Jupí* je částečně o lásce nešťastné a o zoufalosti, která se projeví také v melodii. Písně mají společné i rozdílné znaky, proto je vhodné je vzájemně komparovat. Na závěr pořadu zní znělka *Vadí, nevadí*.

4.9.1 Pracovní list k *Hodině zpěvu* roku 2014

- 1) Před první písní *Snídaně* (3:40) video zastav a zkus nejprve uhodnout tyto hádanky:
Očísluj uhodnutá jídla podle toho, jak jdou ve slokách písně za sebou.

To se stává, to se stává,
protože jsem strava zdravá,
nevykládej nesmysly,
pravidelně jez müsli.

Já jsem tvoje sladká tečka,
oblíbená u dědečka,
u babičky, u děcek,
jelikož jsem bez pecek.

Stračena je vybíravá,
zajímá ji hustá tráva.
Pásly jsme se pod lesem,
a proto tak dobré jsem.

Nejsem žádné běžné zboží,
já jsem přece dárek boží,
já jsem tady od věků
pro potěchu člověku.

- 2) Jak se nazývá univerzální jazyk?
- 3) Do textu doplň slova a nepřeložená anglická slova přelož pomocí slovníku.

Prej by, prej by
každické bejby
mělo umět _____.

Hallo, hallo,
planetu celou
osedláš si na vždycky.

Píše se to house,
není to však house,
je to haus.
V _____ žije myška,
není to však myška,
je to little mouse.

Když déšť
se řekne rain
a _____
se řekne bow,
pak ví i amatér,
že duha je rainbow.

Když hra
se řekne play
a _____
je fair,
pak ví i amatér,
co znamená fair play.

Když máš velký _____
a jsi na to alone,
teda sám
my dear, nebuď _____,
budu very happy,
když si zamlsám.

Když déšť
se řekne rain...

- 4) Poskládej části písně *Copánek* a označ refrén, (to znamená, že některé části zazní vícekrát).

První pramen patří mámě, ten druhý je pro tátu, třetí velmi zajímá mě na někoho čeká tu.	Nesmí být hrubý ani vzteklý, to by tak hrálo, to by mi hnedka slzy tekly a srdce pukalo.	Je tu ráno, toto letí, už není čas na spánek, pletu, pletu po paměti pletu, pletu copánek.
Musí mít oči jenom pro mě, nejlépe hnědé, bude to radost mít ho v domě, kde je, proč nepřijede.	Na toho, co se domů vrací a nese růži, nesedí věčně v restauraci, tak jako jiní muži.	Musí být hodná, věrný, chytrý, nesmí být líný může být z Prahy nebo z Nitry anebo z Argentiny.

- 5) jaké lidové písničky vychází píseň o optimistovi a pesimistovi?

- 6) Píseň *Stožáry vysokého napětí* se zpívá na nové hudební jednotky dojetí, na 1,5 uhlíře. Píseň si poslechni, potom si vyber jakoukoliv píseň, kterou znáš, a na ose dojemnosti vybarvi, na kolik uhlířů se tebou vybraná píseň hraje.

- 7) Ze které lidové písničky vychází text v refrénu písně *Plovárna*?

- 8) Do písně *Řikadla* vymysli svou sloku.

- 9) Porovnej píseň *Na Žižkaperku* a *Jupí*

	<i>Na Žižkaperku</i>	<i>Jupí</i>
tempo		
téma/obsah		
nástroje		

4.10 Hodina zpěvu, rok 2015⁸¹

V roce 2015 slavil Jaroslav Uhlíř své sedmdesáté narozeniny, proto mu byl tento díl *Hodiny zpěvu* věnován. Pořad začíná za znělky *Vadí, nevadí* v interiéru třídy, kam postupně proudí žáci. Zdeněk Svěrák je přivítá a oznámí jim, že budou slavit Uhlířovy narozeniny. Po vstupu Uhlíře zazpívají Zdeněk Svěrák a žáci, které představují děti ze sboru Sedmihlásek a Claireton Chorale, první sloku písně *Narozeninová* s textem „Jarda má narozeniny“. Jaroslav Uhlíř poté všem poděkuje a oznámí, že zahraje píseň s textem, který mu Zdeněk Svěrák k narozeninám věnoval.

Píseň se jmenuje *Second hand*, je velmi dojemná, melancholická a nostalgická. Má dvě části, první je kratší a v e moll, druhá část se opakuje, podruhé s jiným textem, a je provedena v paralelní G dur. Hodnota této písně je v samotném přednesu Jaroslava Uhlíře, který přesto, že není školeným zpěvákem, umí dostat do svého zpěvu přidanou hodnotu. Se žáky se dá pracovat právě na způsobu přednesu a jeho možnostech.

Dále jsou vloženy dvě starší písně, které si Jaroslav Uhlíř vybral, protože je chtěl divákům připomenout. Obě jsou popsány v kapitolách výše. První uvedenou je *Věruš* (*Hodina zpěvu*, rok 2009) a druhou je *Ať smolařům je hej* (*Hodina zpěvu*, rok 2011).

Zdeněk Svěrák přináší do třídy sbírku motýlů a společně s dětmi obdivují jejich krásu. To je oslím můstkem pro následující píseň *Motýlí hotýlek*. Jaroslav Uhlíř chce připomenout sboru jejich part a na klavíru objeví rozladěný tón. Společně přivolají ladiče pijan, jehož práci tak své třídě při této příležitosti představí. Zdeněk Svěrák ještě před písní představí sólistku, kterou je Emilie Uhlířová, vnučka Jaroslava Uhlíře. Píseň *Motýlí hotýlek* je ve volném tempu, v C dur a ve čtyřčtvrtovém taktu. Zajímavé jsou sloky, které jsou postavené na malých triolách. Tento drobný svižný pohyb evokuje pohyb motýlích křídel. Píseň je vhodná pro hudebně pohybové aktivity s mladšími žáky 1. stupně ZŠ.

Následující píseň zpívá sólistka Sabina Rojková a nese název *Ty slzy udělal mi déšť*. Vypráví o zlomeném srdci dívky, která nechce okolí přiznat svůj smutek. Je to rytmiická píseň v C dur s jednoduchou melodií a opakováním refrénu. Vzhledem k prosté melodii

⁸¹ *Hodina zpěvu* č. 28. TV, ČT1, 2015. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/878813-hodina-zpevu/21554311208/>

i harmonii, která je založena jen na základní kadenci, se dá pracovat s boomwhackers a použitými akordy.

Třída se svými pedagogy se přesouvá do exteriéru, konkrétně do obce Liběchov, do tamního zámku. Zdeněk Svěrák vypráví o moderním českém sochaři Václavu Levém, který se před sochařskou kariérou živil v Liběchově jako zámecký kuchař. Nejstarší žačky si připravily o Václavu Levém informace z jeho života a v průběhu zbylého času tohoto dílu *Hodiny zpěvu* budou třídu s poznatky seznamovat. Celá skupina se vypravila na výlet po stopách tohoto českého sochaře. Při přesunu na další místo informující o životě Levého je uvedena píseň *Na houby*.

Na houby je píseň pochodová, skládá se ze dvou slok a refrénu, který se též opakuje dvakrát. Druhá sloka je však recitovaná oběma autory. Píseň vypráví o houbařské vášni a odporu vůči slimákům, kteří většinou houbaře v úspěšném úlovku předběhnou. Tematicky je píseň vhodná do výuky přírodovědy, možná i do prvouky mladších žáků 1. stupně ZŠ. V melodii refrénu jsou použity jen dva tóny (g¹, a¹), proto je vhodné píseň využít pro instrumentální činnosti, například pro hru na xylofon či metalofon.

Při houbaření se přesunul kolektiv do lesa k jeskyni Klácelce, nachází se nedaleko Liběchovského zámku. Ve skalách jsou zde vysochané výjevy z českých pověstí a dějin, které zde nevytvořil nikdo jiný než Václav Levý. Od nejstarších děvcát se skupina dozvídá další informace o tomto umělci. Zdeněk Svěrák má ve vlastivědné vycházce zalíbení, Uhlíř ho však upozorňuje, že pořad se zabývá zpěvem, nikoli historií. Přechází proto k další písni – *Stromy*.

Tento název nesou dvě písně z pera autorů. První byly *Stromy* v roce 2002 s textem: „Na stejné zemi, co my, žijí tu s námi stromy (...)“ Nové *Stromy* mají stejnou textovou skladbu jako většina písní lidových. První verš je o přírodě, další jsou již o nešťastné lásce. Další podobností jsou mnohé paralely mezi láskou a stromy. (např. „Prý jako ty stromy/smůlu v sobě měla/když ji podtínali/ zachvěla se celá.“) Romantická píseň je v tradiční C dur a ve velmi pomalém tempu, má čtyři sloky. Ve třetí a čtvrté sloce se každý verš věrně opakuje. S písní se dá pracovat jako s ozvěnou.

Dalším dílem Václava Levého navštíveným třídou Zdeňka Svěráka a Jaroslava Uhlíře jsou Čertovy hlavy. Žáci jsou seznámeni s koncem života sochaře a je uvedena píseň *Hříbě*. Tematika koní evokuje westernovou stylizaci a charakter hudby. Tečkovaný rytmus, ve kterém je melodie slok i refrénu, znamená dupot koňských kopyt. Pravidelný rytmus je roto vhodným prostředkem pro rozvíjení rytmických dovedností. Píseň vypráví o bláznivém hříběti, které není vycvičené a neposlouchá.

U poslední sochařské památky Václava Levého je kromě informací o tomto díle uvedena i další píseň – *Pískoviště*. Vypráví o dětech, které si hrají na pískovišti. Tříčtvrt'ový takt, tónina C dur, jednoduchá melodie a pravidelný rytmus umožňují nácvik tance valčík na tuto hudbu. Zajímavý je ale text, jehož sloky jsou založeny na oslovování konkrétních dětí a na rýmech s jejich jmény. Píseň nabízí možnost práce s textem, kdy si sami žáci ve třídě mohou vymyslet sloku se svým jménem a vyzkoušet si tak práci textaře, který musí svými slovy osadit zadanou melodii.

Před poslední písni *Děti jdou ze školy domů* Zdeněk Svěrák i Jaroslav Uhlíř zhodnocují uplynulou hodinu a loučí se s diváky i se svou třídou. Text této písně napsal Zdeněk Svěrák, protože chvíli, kdy jdou děti ze školy domů, měl rád sám jako žák i jako učitel. Píseň je v D dur, ve čtyřčtvrt'ovém taktu a ve volném tempu. Melodie sloky je poměrně složitá a zasahuje až k tónu a, naproti tomu má refrén rozsah až k c². Pro analýzu písně a její vyznění je důležitý právě refrén, který je jakousi modlitbou a prosbou andělů o ochranu dětí, které se vrací domů.

Na závěr už zazní jen *Vadí, nevadí* a proběhnou titulky.

4.10.1 Pracovní list k *Hodině zpěvu* roku 2015

- 1) Jakou písní *Hodina zpěvu* začíná a proč? (bez *Vadí, nevadí*)
- 2) Vybarvi na sloupci, jak moc je píseň *Secondhand* dojemná. Vedle napiš, proč a jestli vůbec to tak vnímáš.

	velmi dojemná
	málo dojemná

- 3) Co by se dospělí v písni *Věruš* dozvěděli, kdyby malou Věrku poslouchali?
- 4) Které nástroje doprovází píseň *Ať smolařům je hej*? Který hraje nejdříve a které se připojují později?
- 5) Kdo musí přijít, aby se klavír naladil?
- 6) V *Motýlím hotýlku* jsou použity trioly. V jakých hodnotách se vyskytují? Na kolik dob se počítá jedna triola?

Mo-týl-ku, mo-týl-ku, ve kte-rém ho-týl-ku máš a - si při-stýl-ku na ve-čer za-mlu-ve - nou...

- 7) Nápovědou k předchozímu úkolu ti může být ukázka z další písni *Ty slzy udělal mi déšť*, kde je na konci refrénu také použita triola.

...ty sl - zy u - dě - lal mi déšť, jsou jen u - se - da - vé.

8) Jak se jmenuje sochař, po jehož stopách se skupina vydala?

9) Jak se liší v písni *Na houby* druhá sloka od slok ostatních?

10) Jaké sochy jsou vytesané ve skále Klácelka?

11) Proč si myslíš, že je píseň *Stromy* označená jako téměř lidová?

1. By -ly stro-my ne - jsou, dří - ví se z nich sta - lo, proč ta na - še lás - ka tr - va - la tak má - lo.
2. Prý ja - ko ty stro - my, smů - lu v so - bě mě - la, když ji pod - tí - na - li, za - chvě - la se ce - lá.

9
3. Za - chvě - la se ce - lá, za - chvě - la se ce - lá, hoř - ce za - pla - ka - la, hoř - ce za - pla - ka - la, zby - la po ní v le - se, zby - la po ní v le - se,
4. Kdy - by v so - bě stro - my, kdy - by v so - bě stro - my, smů - ly má - lo mě - ly, smů - ly má - lo mě - ly, tak by ja - ko lás - ka, tak by ja - ko lás - ka

15
jen ta ho - lá ská - la, jen ta ho - lá ská - la. Tak by ja - ko lás - ka, tak by ja - ko lás - ka to - lik ne - vo - ně - ly.
to - lik ne - vo - ně - ly, to - lik ne - vo - ně - ly.

12) Co dělá z písni *Hřibě* píseň westernovou/country?

13) Doplň do not taktové označení písni *Na pískovišti*.

14) Jaké přání je vyjádřeno v písni *Děti jdou ze školy domů*?

4.11 *Hodina zpěvu, rok 2017*⁸²

Hodina zpěvu natočená a vydaná v roce 2017 je prozatím posledním dílem tohoto pořadu. S tímto záměrem byla vytvářena, proto je dramaturgicky postavená jako rozloučení a děkování autorům písní, kteří byli po celou dobu ústřední dvojicí celého pořadu. Během znělky *Vadí, nevádí* jsou záběry kamery věnovány cestě části dětí ze sboru Sedmihlášek do pražských Havlíčkových sadů na městské části Praha 2. Autoři písní Zdeněk Svěrák a Jaroslav Uhlíř čekají na své žáky ve Viničním altánu tohoto parku. Oba vítají diváky i zpěváky ze Sedmihlásku a zdůvodňují, proč je tento díl speciální. V roce 2017 slaví autoři 50 let své společné tvorby, proto si tento jubilejní rok vybrali pro poslední díl svého pořadu. Dále popisují místní Groebovu vilu, její historii a také vazby Jaroslava Uhlíře na ni, protože zde jako člen svazu mládeže cvičil ve zkušebně se svou první kapelou.

Vzhledem k povaze tohoto vzpomínkového dílu, ve kterém jsou písně vybrány podle zájmu autorů, není vhodné využít ho pro práci s jednotlivými písněmi především proto, že jsou ve většině případů zkrácené. U uvedených písní jsou také namíchané záběry i záznamy zvuků z aktuálního provedení přítomným sborem v parku a videoklipů ze starších dílů *Hodin zpěvu*. Tento díl se však hodí pro přehled či seznámení se s touto ikonickou autorskou dvojicí ve třídě a pokud učitel často pracuje s jejich písněmi, je vhodné žáky seznámit i s historickým pozadím jejich spolupráce.

Prvním dotazem z řad žáků je na první společnou složenou píseň. Tou je *Strašidýlko Emílek*, kterou dvojice složila v roce 1967, v *Hodině zpěvu* byla uvedena v roce 2001. Informace o původu použitého videoklipu je vždy uvedena v zápatí videa.

Další píseň je *Neopouštěj*. Zdeněk Svěrák o ní v pořadu tvrdí, že předvídala jejich dlouholeté přátelství. Tématem písně jsou opuštěné věci, které lidé často vymění za nové, a někdy je to tak i s lidmi. Poučení plynoucí z textu varuje před tímto způsobem zacházení s lidmi i věcmi, protože se můžeme ocitnout ve stejné situaci.

V následujícím vstupu pochválí Zdeněk Svěrák společnou autorskou pracovitost a uvede, že s Jaroslavem Uhlířem složili přibližně 400 písní a kolem 50 jich vešlo v celonárodní

⁸² *Hodina zpěvu* č. 30. TV, ČT1, 2017. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/878813-hodina-zpevu/21754311208/>

známost. Jako důkaz je uvedena ukázka z písně *Dělání* z pohádky *Princové jsou na draka* (1980).

Nyní poprvé, ale v průběhu pořadu opakovaně, přichází skupina dětí, později dospělých lidí, kteří Svěrákovi s Uhlířem děkují za konkrétní přínos jejich oboru a přinášejí jim dort. Nyní jsou to děti z mateřských škol a děkují za všechny písně, které pro ně autoři složili. Odpovědí na otázku, kterou z písní mají nejraději, jsou *Krávy, krávy*, která je vzápětí uvedena. Během písně je záběr na asistentku štábu, která mění svíčky na dortu za svíčky jiné barvy a dort předává další přicházející skupině děkujících lidí. Tato humorná situace se opakuje při každém příchodu nových děkujících. Svěrák s Uhlířem tak nabydou dojmu, že dostanou více než jeden dort, jejich domnění je ale omyl.

Dalšími děkujícími jsou dva členové Divadla Jára Cimrmana, kteří vystupují jako zástupci státního statistického úřadu a děkují za píseň *Statistka*. Do své děkovné řeči vkládají pro dokreslení situace mnoho statistických údajů. *Statistika* pochází rovněž z televizní pohádky *Princové jsou na draka* (1980).

Svěrák ve své nohavici loví mravence, to vytvoří úvod k písni *Mravenčí ukolébavka*. Píseň patří mezi nejstarší, byla uvedena v *Hodině zpěvu* v roce 1991. V rozhovoru po ukázce se Uhlíř se Svěrákem předhánějí, kdo uspal touto ukolébavkou více dětí. Do toho se ozve zvuk datla lesního, na který rovnou naváže píseň *Datel z Hodiny zpěvu* roku 2003. Dalším děkujícím je sadař místního parku, který jménem všech sadařů a lesníků děkuje právě za píseň *Datel*, která podle jeho slov velice pomáhá v jejich činnosti. Představitel sadaře je taktéž člen Divadla Jára Cimrmana Petr Reindinger. Požádá ještě o píseň *Stromy*, která činnost sadařů také velmi podporuje. Píseň *Stromy* je v plném znění velmi vhodná pro první kroky výuky dvojhlasu, protože refrén se zpívá během celé písně jako ostinato.

Dále přichází poděkovat dvojice, která se představí jako Barbora (Naděžda Zachová) a Štefan (Marek Šimon), a děkují jménem všech táborových vedoucích za píseň *Barbora píše z tábora*. Táborová píseň byla poprvé uvedena v roce 1993.

Vzápětí přichází děkující (Robert Bárta, člen Divadla Jára Cimrmana) oděný v námořnický úbor a jménem všech zaměstnanců vltavské a labské plavby blahopřeje k dlouholeté spolupráci autorů a děkuje za píseň *Koráby z Hodiny zpěvu* roku 2005.

Za píseň *Když se zamiluje kůň* přicházejí poděkovat dvě děvčata představující žokejky z hřebčína Kladruby. Píseň podle nich zvýšila počet narozených hříbat o 30 % než tomu bylo před jejím složením. *Když se zamiluje kůň* patří podle samotných autorů mezi ty nejuspěšnější písně z jejich tvorby, poprvé byla uvedena v roce 1992.

Jako host Zdenka Svěráka a Jaroslava Uhlíře přichází hudební kritik Jiří Černý. Společně rozmlouvají o tom, zda po Svěrákovi s Uhlířem na světě něco zůstane. Jiří Černý je ujišťuje o tom, že po nich zůstane mnoho písní a mnoho generací dětí, které tyto písně budou znát. Na Svěrákovu otázku, co se mu na písních dvojice líbí, odpovídá takto: „(...) *Mně se líbí, že všechny jsou, jako mají nějaký nápad, nedělají z dětí duševní mrzáčky, jde z nich radost. (...)*“

Dále Svěrák vypráví o písních, které byly napsány pro televizní pohádky. Ty bývají podle něj zpravidla úspěšné. Jako první zmiňuje pohádku *Princové jsou na draka* (1980), z níž jsme během tohoto pořadu slyšeli již dvě písně. Druhou uvedenou je pohádka *Lotrando a Zubejda* (1996). Z této pohádky zaznívá píseň *Pod dubem, za dubem*.

Jako poslední děkující přichází Petr Brukner (herec Divadla Járy Cimrmana) a cvičitel zvířat Václav Tomšovský, kteří vystupují jako zástupci pobočky chovatelů holubů Nasavrky. Přicházejí poděkovat za píseň *Holubí dům*. Na počest padesátileté spolupráce ústřední dvojice autorů je vypuštěno 5 holubů. Před zazněním písně, která je zároveň vzpomínka na zpěváka Jiřího Schelingera, se Zdeněk Svěrák a Jaroslav Uhlíř rozloučí a ke svému jubileu si připijí vínem z vinic Havlíčkových sadů.

Poslední díl *Hodiny zpěvu* v roce 2017 tak nekončí tradičně znělkou *Vadí, nevadí*, ale během závěrečných titulek se nechává doznít nahrávka *Holubího domu*.

4.11.1 Pracovní list k *Hodině zpěvu* roku 2017

BINGO: Do jednotlivých oken tabulky napiš písně, o kterých si myslíš, že v jubilejním díle zazní. Pokud píseň zazní, zaškrtni okno. Pokud máš shodu alespoň v osmi písničkách, máš bingo.

Nezapomeň na otázky pod tabulkou.

- 1) Jak dlouho spolu Zdeněk Svěrák a Jaroslav Uhlíř spolupracují?
- 2) Která píseň byla jejich první společná?
- 3) Která píseň předurčila jejich dlouholetou spolupráci?
- 4) Kolik písní spolu přibližně napsali?
- 5) V jakých pohádkách jejich písně zazněly? Znáš i další, které v pořadu nezazněly?
- 6) V jakém roce byla uvedena *Mravenčí ukolébavka*?
- 7) Které dvě písně pomáhají sadařům v jejich práci?
- 8) Jakou píseň si zpívají zaměstnanci labské a vltavské plavby při plavbě do Hamburku?
- 9) Ve kterém roce režíroval *Hodinu zpěvu* Ladislav Smoljak a která píseň z ní pochází?
- 10) Jak se jmenuje hudební kritik, který přišel dvojici S+U poblahopřát?
- 11) Kdo původně nazpíval závěrečnou píseň a jaké máš při poslechu této písně pocity?

Závěr

V této práci jsem uvedla ucelený přehled společné tvorby Zdeňka Svěráka a Jaroslava Uhlíře, který byl prezentován v televizním pořadu *Hodina zpěvu*. Zaměřila jsem se především na díly, které jsou veřejnosti dostupné na webu České televize, u kterých jsem popsala uvedené písně, jejich didaktický potenciál a k jednotlivým dílům jsem vytvořila pracovní listy, které lze využít pro distanční i prezenční výuku na prvním stupni základních škol, především pro čtvrté ročníky. Ostatní díly, které jsou dostupné na platformě YouTube nebo ze soukromých zdrojů, jsem popsala stručně. Vždy jsem uvedla přehled písni, obsazení účinkujících, prostor natáčení a režiséra.

Pořad *Hodina zpěvu* se vysílal třicet let (1988—2017) a během té doby se v mnoha ohledech vyvíjel. První díl – *Nultá Hodina zpěvu* (1988) je pojat odlišně, následující díly mají již ustálenou formu. Nejprve probíhaly díly pouze v interiéru – v natáčecím studiu, které bylo stylizováno do podoby školní třídy. Mezi písně, které se odehrávají přímo ve třídě, jsou vkládány videoklipy písni, které se odehrávají v jiném prostředí, převážně v přírodním exteriéru. Od roku 2001 se v exteriéru odehrává i část vyučovací hodiny, a to včetně scén mezi jednotlivými písněmi. V tomto schématu – polovina v interiéru, polovina v exteriéru se odehrávají téměř všechny díly. Výjimkami jsou díly z let 2011, 2013 a 2013, které mají odlišnou podobu. Rok 2011 je věnován vzpomínání na oblíbené písně obou autorů, rok 2013 je laděn vánočně a rok 2017 je uspořádán jako závěrečný rozlučkový díl, ve kterém jsou představeny nejznámější písně Zdeňka Svěráka a Jaroslava Uhlíře.

Počet písni, který byl v jednotlivých písních uváděn, je převážně osm. Ve vzpomínkových dílech je tomu jinak, nejsou zde vždy uváděny písně celé, ale jen ukázky. V dílech z let 2004, 2005, 2007 a 2008 byla v *Hodinách zpěvu* uvedena nová hudební forma z tvorby autorů, a to pohádkové operky *Budulíněk*, *Karkulka*, *O Šípkové Růžence* a *O dvanácti měsíčkách*.

V *Hodinách zpěvu* vystupoval od prvního dílu pražský dětský sbor Sedmihlásek, který vedli Hana a Vít Homérovi, od roku 2006 se k těmto zpěvákům přidal Klánovický sbor pod vedením Světlany Tvrzické. V dílech z let 1988–2000 byla součástí *Hodin zpěvu* také kapela, která sestávala z různých nástrojů, nejčastěji však byly písně doprovázeny klavírem, elektrickou kytarou, basovou kytarou, bicími, dechovými nástroji (saxofonem,

trubkou, flétnou). Od roku 2001 se od tohoto provedení ustoupilo a písně byly doprovázeny reprodukovane.

Scénáře pro *Hodiny zpěvu* připravoval převážně Zdeněk Svěrák, někdy ve spolupráci s režiséry. V roce 2006 se autorství scénáře, textu písní a moderování ujal Karel Šíp, protože Zdeněk Svěrák byl pracovně zaneprázdněn.⁸³ Dvorním režisérem pořadu byl Viktor Polesný, jinak tomu bylo pouze v letech 1990, 1991, kdy se režie ujal Antonín Kopřiva a v roce 1992, kdy byl na tuto pozici vybrán Ladislav Smoljak.

Texty jednotlivých písní pojednávají o nejrůznějších tématech, pokud pracují se zeměpisnými reáliemi, jsou často situovány do Prahy. Zdeněk Svěrák to vysvětluje tím, že z Prahy pochází, stejně tak Jaroslav Uhlíř, a situování jejich tvorby do pražských ulic je pro ně přirozené.⁸⁴

Ve své práci jsem zpracovávala především původní prameny (jednotlivé díly pořadů), protože k tomuto tématu nebyly kromě biografie Zdeňka Svěráka⁸⁵ zpracovány žádné publikace. Převážnou část informací o životech autorů a jejich spolupráci jsem čerpala z internetových zdrojů, především z mediálních rozhovorů. Pro tvorbu pracovních listů jsem se inspirovala v jednotlivých kapitolách z publikací *Didaktika hudební výchovy I.* od Jaromíra Synka⁸⁶, vysokoškolských skript *Praktické úkoly z hudební výchovy pro 1. stupeň* Stanislava Pecháčka a Hany Váňové⁸⁷ a *Hudební psychologie pro učitele* Františka Sedláka a Hany Váňové⁸⁸. Za nejcennější pramen považuji osobní rozhovory se Zdeňkem Svěrákem.

⁸³ SVĚRÁK, Zdeněk, textař, scénárista, herec, dramatik [telefonický hovor] Praha, 24.2.2022.

⁸⁴ SVĚRÁK, Zdeněk, textař, scénárista, herec, dramatik [osobní hovor] Praha, 6.4.2022.

⁸⁵ ČERMÁKOVÁ, D. Génus Zdeněk Svěrák, Praha: Imagination of people, 2009, ISBN 978-80-904214-4-8.

⁸⁶ Didaktika hudební výchovy I. In: Univerzita Palackého – Pedagogická fakulta [online]. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 2004. [cit. 2022-06-23]. Dostupné z: http://khv.upol.cz/dokumenty/pedagogove/7/Synek_Didaktika%20hudebni%20vychovy%201.pdf

⁸⁷ PECHÁČEK, S., VÁŇOVÁ, H. Praktické úkoly z didaktiky hudební výchovy pro 1. stupeň. Praha: Karolinum, 2001. ISMB80-246-0365-9.

⁸⁸ SEDLÁK, F., VÁŇOVÁ, H. Hudební psychologie pro učitele, Karolinum, Praha: 2013, ISBN: 978-80-246-2060-2.

Téma této práce by mohlo být dále rozvíjeno směrem, který by čerpal z rozhovorů s dalšími pravidelnými aktéry pořadu například dětskými zpěváky, vedoucími sborů či režisérem. Vznikla by tak rozsáhlá publikace čerpající z autentických zážitků a zkušeností samotných účinkujících.

Seznam použitých informačních zdrojů

Prameny

SVĚRÁK, Zdeněk, textař, scénárista, herec, dramatik [osobní hovor] Praha, 6.4.2022.

SVĚRÁK, Zdeněk, textař, scénárista, herec, dramatik [telefonický hovor] Praha, 24.2.2022.

SVĚRÁK, Zdeněk. *Jaké je to asi v čudu: pohádky, písničky a povídky pro děti od 8 let.* Ilustrovala Vlasta BARÁNKOVÁ. Havlíčkův Brod: Fragment, 2003. ISBN 80-7200-776-9.

UHLÍŘ, Jaroslav a Zdeněk SVĚRÁK. *Jupí.* Ilustrovala Vlasta BARÁNKOVÁ. Praha: Bambook, 2016. ISBN 978-80-271-0000-2.

UHLÍŘ, Jaroslav a Zdeněk SVĚRÁK. *Mám v hlavě myš Lenku.* Ilustrovala Vlasta BARÁNKOVÁ. Havlíčkův Brod: Fragment, 2006. ISBN 80-253-0320-9.

Nultá Hodina zpěvu. In: YouTube [online]. (1988) [cit. 2022-01-25]. Dostupné: https://www.youtube.com/watch?v=ODJJ3XXDths&ab_channel=PatrikLuk%C3%A1%C5%A1. Kanál uživatele Patrik Lukáš.

První Hodina zpěvu. In: YouTube [online]. (1989) [cit. 2022-01-25]. Dostupné: https://www.youtube.com/watch?v=sTOv38wX-w0&t=6s&ab_channel=IvosMalcharek. Kanál uživatele Ivos Malcharek.

Druhá Hodina zpěvu. In: YouTube [online]. (1990) [cit. 2022-01-25]. Dostupné: https://www.youtube.com/watch?v=cQPpTOz2xCc&t=4s&ab_channel=JiriCmugr. Kanál uživatele Jiri Cmugr.

Třetí Hodina zpěvu. In: YouTube [online]. (1991) [cit. 2022-01-25]. Dostupné: https://www.youtube.com/watch?v=4PTAdYGImM0&ab_channel=IvosMalcharek. Kanál uživatele Ivos Malcharek.

Česká televize. *Hodina zpěvu č. 5.* 1992. Soukromý archiv autorky práce, Běšiny.

Česká televize. *Hodina zpěvu č. 6.* 1993. Soukromý archiv autorky práce, Běšiny.

Šestá Hodina zpěvu. In: YouTube [online]. (1994) [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=Q5YFtvSAdBg&ab_channel=IvosMalcharek. Kanál uživatele Ivos Malcharek

Hodina zpěvu č. 8. In: YouTube [online]. (1995) [cit. 2022-01-25]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=ZM4CjeT_IKE&t=1919s&ab_channel=JiriCmugr Kanál uživatele Jiri Cmugr.

Hodina zpěvu č. 9. In: YouTube [online]. (1996) [cit. 2022-02-05]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=W0QTiuaU97c&ab_channel=IvosMalcharek. Kanál uživatele Ivos Malcharek.

Hodina zpěvu č. 10. In: YouTube [online]. (1997) [cit. 2022-0-05]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=3ky_ol3lh_g&ab_channel=IvosMalcharek. Kanál uživatele Ivos Malcharek.

Hodina zpěvu č. 11. In: YouTube [online]. (1998) [cit. 2022-02-05]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=rxcyWkoGRcE&ab_channel=IvosMalcharek. Kanál uživatele Ivos Malcharek.

Hodina zpěvu č. 12. In: YouTube [online]. (1999) [cit. 2022-02-05]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=0VOFG6FHQmQ&t=2s&ab_channel=PatrikLuk%C3%A1%20Luk%C3%A1%20Luk%C3%A1. Kanál uživatele Patrik Lukáš.

Česká televize. *Hodina zpěvu č. 13*. 2000. Soukromý archiv autorky práce, Běšiny.

Hodina zpěvu č. 14. TV, ČT1, 2001. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/878813-hodina-zpevu/20135611983/>

Hodina zpěvu č. 15. In: YouTube [online]. (2002) [cit. 2022-02-10]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=sHc9uLbxSsQ&ab_channel=IvosMalcharek. Kanál uživatele Ivos Malcharek.

Hodina zpěvu č. 16. In: YouTube [online]. (2003) [cit. 2022-02-10]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=iGENIG0onhQ&ab_channel=IvosMalcharek. Kanál uživatele Ivos Malcharek.

Hodina zpěvu č. 17. In: YouTube [online]. 2004) [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=ovhfniMs4aU&t=2420s&ab_channel=IvosMalcharek.

Kanál uživatele Ivos Malcharek.

Česká televize. *Hodina zpěvu č. 18*. 2005. Soukromý archiv autorky práce, Běšiny.

Hodina zpěvu č. 19. In: YouTube [online]. (2006) [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=S42eRroxKYA&ab_channel=IvosMalcharek. Kanál uživatele Ivos Malcharek.

Hodina zpěvu č. 20. TV, ČT1, 2007. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/878813-hodina-zpevu/20755211057/>

Hodina zpěvu č. 21. TV, ČT1, 2008. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/878813-hodina-zpevu/20855211063/>

Hodina zpěvu č. 22. TV, ČT1, 2009. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/878813-hodina-zpevu/20955211065/>

Hodina zpěvu č. 23. TV, ČT1, 2010. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/878813-hodina-zpevu/21055211065/>

Hodina zpěvu č. 24. TV, ČT1, 2011. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/878813-hodina-zpevu/21154311065/>

Hodina zpěvu č. 25. TV, ČT1, 2012. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/878813-hodina-zpevu/21254311065/>

Hodina zpěvu č. 26. TV, ČT1, 2013. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/878813-hodina-zpevu/21354311064/>

Hodina zpěvu č. 27. TV, ČT1, 2014. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/878813-hodina-zpevu/21354311065/>

Hodina zpěvu č. 28. TV, ČT1, 2015. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/878813-hodina-zpevu/21554311208/>

Hodina zpěvu č. 29. In: Youtube [online]. (2016) [cit. 2022-02-21]. Dostupné z:

https://www.youtube.com/watch?v=FyYnjGxzp5U&ab_channel=PatrikLuk%C3%A1%C5%A1. Kanál uživatele Patrik Lukáš.

Hodina zpěvu č. 30. TV, ČT1, 2017. Dostupné z:

<https://www.ceskatelevize.cz/porady/878813-hodina-zpevu/21754311208/>

Použitá literatura

ČERMÁKOVÁ, D. Génies Zdeněk Svěrák, Praha: Imagination of people, 2009, s. 29, ISBN 978-80-904214-4-8.

PECHÁČEK, S., VÁŇOVÁ, H. Praktické úkoly z didaktiky hudební výchovy pro 1. stupeň. Praha: Karolinum, 2001. ISMB80-246-0365-9.

SEDLÁK, F., VÁŇOVÁ, H. Hudební psychologie pro učitele, Karolinum, Praha: 2013, ISBN: 978-80-246-2060-2.

Elektronické zdroje

7 pádů Honzy Dědka. *Jaroslav Uhlíř a Helena Uhlířová* [Záznam z televizní show]. TV, FTV Prima, 8.9.2020. dostupné také z WWW:

https://www.youtube.com/watch?v=qKAOBnROfWY&ab_channel=7p%C3%A1d%C5%AFHonzyD%C4%9Bdka

Centrum dramatické, divadelní a hudební tvorby. *Jaroslav Uhlíř v Lucerně* [Záznam koncertu]. TV, ČT1, 2005. dostupné také z WWW:

<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10090598999-jaroslav-uhlir-v-lucerne/>

Česká televize. *Jaroslav Uhlíř v Lucerně* [online]. Popis pořadu. 2005. [cit. 2022-02-01]

<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10090598999-jaroslav-uhlir-v-lucerne/>

Česko-Slovenská filmová databáze (nedatováno). Hitšaráda [online; cit. 2022-04-01].

Dostupné z WWW: <https://www.csfd.cz/film/276479-hitsarada/prehled/>

Česko-Slovenská filmová databáze (nedatováno). *Hodina zpěvu* [online; cit. 2022-02-18].

Dostupné z WWW: <https://www.csfd.cz/film/244771-hodina-zpevu/prehled/>

Česko-Slovenská filmová databáze (nedatováno). Jan Hraběta [online; cit. 2022-01-16]. Dostupné z WWW: <https://www.csfd.cz/tvurce/7269-jan-hrabeta/prehled/>

Česko-Slovenská filmová databáze (nedatováno). Jaroslav Uhlíř [online; cit. 2022-04-01]. Dostupné z WWW: <https://www.csfd.cz/tvurce/37329-jaroslav-uhlir/biografie/>

Česko-Slovenská filmová databáze (nedatováno). O Myrtové panně [online; cit. 2022-02-01]. Dostupné z WWW: <https://www.csfd.cz/film/155853-o-myrtove-panne/prehled/>

Česko-Slovenská filmová databáze (nedatováno). Zdeněk Svěrák [online; cit. 2022-06-15]. Dostupné z WWW: <https://www.csfd.cz/tvurce/946-zdenek-sverak/prehled/>

Český rozhlas (nedatováno). Zdeněk Svěrák [online; cit. 2022-06-15]. Dostupné z WWW: <https://portal.rozhlas.cz/zdenek-sverak-7972019>

Databáze knih (nedatováno). Zdeněk Svěrák [online; cit. 2022-06-15]. Dostupné z WWW: <https://www.databazeknih.cz/vydane-knihy/zdenek-sverak-229?orderBy=&filtr=&id=2>

Didaktika hudební výchovy I. In: Univerzita Palackého – Pedagogická fakulta [online]. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 2004. [cit. 2022-06-23]. Dostupné z: http://khv.upol.cz/dokumenty/pedagogove/7/Synek_Didaktika%20hudebni%20vychovy%201.pdf

Konzervatoř Jaroslava Ježka (nedatováno). Současnost a historie [online; cit. 2022-04-01]. Dostupné z WWW: <https://www.kjj.cz/new2018/konzervator/soucasnost-a-historie>

Paraple. (nedatováno) Zdeněk Svěrák [online]. [cit. 2012-02-12] Dostupné z WWW: <https://www.paraple.cz/paraple/o-nas/zdenek-sverak/>

ŠRAJER, Martin. *Tónování a virážování*. In: *Filmový přehled* [online]. 31.3.2022 [cit. 24.4.2022]. Dostupné z WWW: <https://www.filmovyprehled.cz/cs/revue/detail/tonovani-a-virazovani>

ŠVANDA, František, Jana RUMLENOVÁ a Miroslav ČVANČARA. Historie budovy ve Štítného ulici 520/5. *Žižkovské divadlo Járy Cimrmana* [online]. Praha: Zpravodaj Klubu přátel Žižkova č. 26, 2021 [cit. 2022-06-15]. Dostupné z: <https://zdjc.cz/cs/history/co-dodat/>

Tvůrčí producentská skupina Vítězslava Sýkory. *Trvalky Zdeňka Svěráka a Jaroslava Uhlíře*. TV, ČT1, 2017. dostupní na WWW:

<https://www.ceskatelevize.cz/porady/12006850157-trvalky-zdenka-sveraka-a-jaroslava-uhlire/>

Zlín film festival (25.2.2014). *Uznání za tvůrčí přínos ve filmové tvorbě pro děti a mládež letos obdrží Jaroslav Uhlíř!* [online; cit. 2022-04-01]. Dostupné z WWW:

<https://www.zlifest.cz/25879n-uznani-za-tvurci-prinos-ve-filmove-tvorbe-pro-deti-a-mladez-letos-obdrzi-jaroslav-uhlir>